
ONDERZOEKSRAPPORT TOEKOMST BASTERIA

IN OPDRACHT VAN DE NEDERLANDSE MALACOLOGISCHE VERENIGING

UITVOEREND ONDERZOEKER: DR. JOS HOEVENAARS

SAMENVATTING	3
1. OMSCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT EN OPZET	6
Opzet onderzoeksrapport	7
2. HUIDIGE CONTEXT WETENSCHAPPELIJK PUBLICEREN	7
Open Access	8
Indexering & Impact Scores	9
Printing on demand	10
3. AARD EN KARAKTER NMV & BACTERIA	11
4. OVERWEGINGEN BIJ BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	12
Stakeholders & belangen	12
Beperkingen huidige uitgeefmodel	14
Vergelijking met andere tijdschriften	17
5. MOGELIJKE TOEKOMSTSCENARIO'S	19
A. Doorgaan op de huidige weg	19
B. naar volledig online	20
C. Naar hybride vorm	21
D. Op zoek naar een commerciële partner	22
6. ADVISERING	23
7. SLOTOPMERKINGEN	28
8. BIJLAGEN	29

SAMENVATTING

De hoofdvraag die in dit onderzoek centraal staat is als volgt geformuleerd:

Hoe kan Basteria in de toekomst een internationaal gewaardeerd, voor alle auteurs aantrekkelijk, wetenschappelijk vaktijdschrift blijven, dat aantrekkelijk is voor de lezers en dat financieel gezond is?

ONTWIKKELINGEN BIJ WETENSCHAPPELIJK PUBLICEREN

Het huidige bestel van wetenschappelijk publiceren is al tijden aan continue verandering onderhevig. Hierbij is een aantal belangrijke tendensen te identificeren:

- de almaar voortschrijdende digitalisering. Vanwege de kostenefficiëntie en eenvoudige verspreiding geldt voor zowel uitgevers als gebruikers (vooral universiteiten en wetenschappelijke bibliotheken) dat digitaal meer en meer de norm wordt. Ook is het belangrijk dat tijdschriften en wetenschappelijke publicaties goed vindbaar zijn via internet. Digitale publicatievormen maken het bovendien mogelijk om onderzoeksresultaten sneller te publiceren.
- de opkomst van kwantitatieve impact indicatoren zoals indexering en Impact Factors. Hoewel er veel kritiek is op de wijze waarop impact wordt berekend en op de waarde die aan de factor wordt toegekend, wordt van veel wetenschappelijke auteurs vereist dat zij publiceren in tijdschriften met een Impact Factor.
- de beweging richting Open Access publiceren. Steeds meer wetenschapsfinanciers stellen als voorwaarde dat de onderzoeksresultaten via open access (d.w.z. voor iedereen gratis toegankelijk via internet) beschikbaar wordt gesteld (Plan S). Tijdschriften die niet met de huidige tendensen meebewegen lopen het risico aan de kosten van uitgave ten onder te gaan.

VERGRIJZING EN GEBREK AAN GROEIPOTENTIE

Om tot een antwoord te komen op de hoofdvraag wordt in het rapport een aantal overwegingen uiteengezet. Allereerst is gekeken naar de huidige situatie. Uit zowel de enquête als de jaarstukken valt op te maken dat de NMV een ernstig vergrijzende vereniging is. Uit de ledenenquête bleek dat 34% van de leden ouder is dan 70 jaar en slechts 9% jonger dan 50 jaar. Dit zal op termijn een daling van het aantal leden, en daarmee tijdschriftabbonementen, tot gevolg hebben. Hoewel de afgelopen jaren het aantal leden redelijk stabiel is gebleken, is het aantal tijdschriftabbonementen wel teruggelopen. Vooral bij Basteria was er een afname zichtbaar: van 341 in 2007 naar 308 abonnees in 2019. Momenteel zijn het er nog slechts 278.

Naast vergrijzing van het ledenbestand en de terugloop in abbonementen, valt in de huidige uitgeefvorm ook geen groei van nieuwe abonnees te voorzien: Basteria heeft voor niet-ingewijden geen goede zichtbaarheid. Hierdoor heeft Basteria dan ook weinig mogelijkheden om het lezerspubliek te vergroten. De focus lijkt voornamelijk te liggen op het bedienen van het vaste lezersbestand, en minder op het maximaliseren van de zichtbaarheid en toegankelijkheid van (de artikelen in) Basteria.

Ondanks dat het redactiewerk en de *peer review* kosteloos worden gedaan is het uitgeven van een tijdschrift als Basteria met kleurenpagina's een kostbare aangelegenheid. Een fysieke uitgave brengt vaste kosten met zich mee voor opmaak, drukwerk en verzending. Deze kosten dalen niet evenredig mee met een afnemende oplage, maar stijgen wel wanneer Basteria een editie heeft met meer dan tot nog toe gemiddelde omvang.

Het voorstel tot beperkte verhoging van de abonnementsgelden en eventuele tijdelijke opvang van bepaalde kosten uit legaten kan op de korte termijn een oplossing zijn voor de tekorten die worden opgebouwd. Echter, de houdbaarheid van deze constructie op lange termijn is zeer discutabel.

BEPERKINGEN HUIDIGE UITGEEFMODEL

De huidige uitgavepraktijk brengt bovendien een aantal beperkingen met zich mee die niet bijdragen aan de andere elementen die in hoofdvraag aan bod komen: namelijk het voor zowel auteurs als lezers aantrekkelijk houden van een tijdschrift dat bovendien internationaal gewaardeerd is. De abonnementskosten zijn momenteel niet meer dan kostendekkend voor een gemiddelde uitgave van het tijdschrift. Het vasthouden aan een fysieke uitgave leidt ofwel tot een beperking van de omvang van een oplage, ofwel tot een situatie waarbij iedere toename van de omvang financiële tekorten oplevert. Dit beperkt zowel de redactionele vrijheid als de groeimogelijkheden van het tijdschrift, terwijl deze het aantrekken van nieuwe kopij ten goede zou kunnen komen.

Hiernaast loopt Basteria momenteel naar verwachting kopij mis van geïnstitutionaliseerde auteurs door het ontbreken van een Journal Impact Factor. Daarnaast kan Basteria kopij mislopen doordat het bereik van Basteria grotendeels beperkt is tot de abonnees. Ook de internationale ontsluiting voor lezers die geen lid zijn van de NMV is beperkt. Het overgaan op een (gedeeltelijk) digitale uitgave biedt hiervoor een belangrijke oplossing. Dit geeft ruimere vrijheid om van een bepaalde omvang af te wijken en tegelijkertijd vergroot het de verspreiding en toegankelijkheid van het tijdschrift. Hiermee kunnen op termijn zowel een nieuw lezersbestand alsook nieuwe auteurs worden bereikt.

TOEKOMSTSCENARIO'S EN ADVIES

Op basis van deze inzichten wordt in het rapport een aantal mogelijke toekomstscenario's geschetst. Het eerste, doorgaan op de huidige weg, wordt als onwenselijk gezien. Als alternatieven worden volledige digitale uitgave en een hybride vorm beschreven. Ook wordt ingegaan op de mogelijkheid om Basteria uit te brengen in samenwerking met een (al dan niet commerciële) uitgeefpartner.

Het rapport bevat een advies over de manier waarop Basteria in de toekomst een internationaal gewaardeerd, voor alle auteurs aantrekkelijk, wetenschappelijk vaktijdschrift kan blijven, dat aantrekkelijk is voor de lezers en dat financieel gezond is.

Centraal in dit advies staat een voorgenomen toekomst van Basteria waarbij het tijdschrift in hybride vorm, dus zowel fysiek als digitaal, wordt aangeboden. Deze stap biedt een aantal duidelijk voordelen boven de huidige manier waarop Basteria wordt uitgegeven en houdt tegelijkertijd rekening met de wensen van de huidige leden. Zo biedt het ruimere redactionele vrijheid en flexibiliteit, kan met een *online first* model een voor auteurs zeer aantrekkelijke snelle doorlooptijd worden gerealiseerd, en vergroot een betere digitale ontsluiting de zichtbaarheid en aantrekkelijkheid van het tijdschrift. Dit kan

het tijdschrift aantrekkelijker maken voor zowel auteurs als voor potentiële nieuwe (met name jongere) lezers.

Voorop staat de noodzaak tot digitalisering, zowel in opmaak en uitgave als in vindbaarheid. Om mee te komen in de veranderlijke wereld van wetenschappelijk publiceren is een online presentatie en toegankelijkheid onontbeerlijk. De overgang naar een volledig digitale uitgave van een tijdschrift als Basteria is, gezien de geschetste ontwikkelingen in wetenschappelijke uitgeverij, naar alle waarschijnlijkheid op de langere termijn onvermijdelijk. Los van welke keuze uiteindelijk gemaakt zal worden voor de uitgave en exploitatie van Basteria op dit moment – en zelfs als wordt vastgehouden aan alleen een fysieke uitgave – is het opbouwen van een gedegen digitale en online infrastructuur van belang om in te kunnen spelen op de huidige en toekomstige ontwikkelingen.

Ten tweede is het advies om tijdig in te zetten op het verkrijgen van een Impact Factor. Hoewel tijdschriften zonder Impact Factor niet per definitie onder doen voor tijdschriften die er wel een hebben, en ook de praktische waarde van het getal zelf valt te betwisten, leert de praktijk nu eenmaal dat tijdschriften zonder Impact Factor voor geïnstitutionaliseerde auteurs minder aantrekkelijk zijn. Voor een tijdschrift als Basteria is dit zonde omdat voor sommige auteurs dit het enige struikelblok is dat het indienen van een manuscript in de weg staat.

Ten derde wordt aanbevolen om verkennende contacten te initiëren met een aantal uitgevers om hun interesse in het bijdragen aan de uitgave van Basteria te peilen. Mochten hier namelijk mogelijkheden bestaan, blijvend binnen de wensen van de NMV, dan kan een dergelijke stap veel overwegingen overbodig maken. Voor het aangaan van deze gesprekken is echter helderheid over de wensen van de leden en lezers van Basteria noodzakelijk. De aanbeveling is dan ook om bestaande open vragen m.b.t. tot de voorkeuren van het lezersbestand van Basteria eerst nader te onderzoeken. Nadere ondervraging van de leden – en met name het (buitenlandse) lezersbestand – met betrekking tot de behoefte aan een fysieke uitgave bij verschillende kostprijzen kan bijvoorbeeld van belang zijn voor verder te nemen stappen.

1. OMSCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT EN OPZET

De hoofdvraag die in dit onderzoek centraal staat is als volgt geformuleerd:

Hoe kan Basteria in de toekomst een internationaal gewaardeerd, voor alle auteurs aantrekkelijk, wetenschappelijk vaktijdschrift blijven, dat aantrekkelijk is voor de lezers en dat financieel gezond is?

Deelvragen die daarbij worden meegenomen zijn:

- 1) *welke rol speelt open access hierin?*
- 2) *de wens voor notering in de science citation index is herhaaldelijk uitgesproken, met name door professionele auteurs. De formele criteria voor opname zijn bekend. Maar wat is er nodig - naast voldoen aan de formele criteria - om daarin met succes opgenomen te worden? Welke werkzaamheden en kosten zijn daaraan verbonden en zijn die nog de moeite waard nu de kritiek op de index aanzwelt?*
- 3) *welke rol speelt de omvang van Basteria (aantal pagina's per jaar) en welke omvang is minimaal nodig voor een internationaal gewaardeerd wetenschappelijk tijdschrift?*
- 4) *wat zijn de voor- en nadelen van de verschillende manieren waarop het tijdschrift uitgegeven kan worden en welke is de meest geschikte voor Basteria?*
- 5) *wat kan de rol van 'printing on demand' zijn voor liefhebbers van fysieke uitgaven, als in de toekomst Basteria primair digitaal zou worden uitgegeven en met welke van deze uitgeefscenario's (combinatie van kanaal en organisatievorm) is dat te realiseren?*
- 6) *hoe zou de exploitatie van Basteria er in verschillende uitgeefscenario's uitzien, met al dan niet inkomsten uit bijdragen auteurs, leden NMV via lidmaatschapsgelden, losse verkoop, sponsoring, reclame etc. Welke gevolgen hebben de verschillende scenario's voor de hoogte van de contributies en voor het aantal leden/abonnees van de NMV?*
- 7) *wat zijn de voor-nadelen van een commerciële uitgeefpartner van de NMV en welk soort uitgeefpartners zouden daarvoor in aanmerking kunnen komen?*

Bij de beantwoording van deze vragen is gevraagd in te gaan op in elk geval in op de volgende kanalen:

- *abonnement met toezending alleen op papier met eventueel digitale supplementaire informatie;*
- *abonnement met naar keuze toezending op papier of als PDF;*

- *abonnement met toezending als PDF;*
- *publicatie alleen online op een website met gratis toegang (Open Access);*
- *publicatie alleen online op een website met toegang tegen betaling.*

En op de volgende organisatievormen:

- *geheel in eigen beheer door de NMV;*
- *door de NMV via een digitaal platform van een uitgever;*
- *geheel door een commerciële uitgever.*

Naast het beantwoorden van deze vragen is gevraagd om een advies over het volgende:

- 1) *op basis van bovenstaande en het 'karakter' van de vereniging, hoe de ideale uitgeoefte toekomst van Basteria er uitziet;*
- 2) *welke stappen gezet moeten/zouden kunnen worden om dit te bereiken.*

OPZET ONDERZOEKSRAPPORT

Allereerst wordt in dit rapport een beknopt beeld geschetst van de huidige ontwikkelingen in de wetenschappelijke uitgeverij in brede zin. Verschillende aspecten hiervan die van belang zijn voor beantwoording van de onderzoeksvragen worden nader uiteengezet. Om vervolgens inzicht te geven in de overwegingen die zijn meegenomen in dit onderzoek en advies wordt een korte schets gegeven van de specifieke aard van zowel de NMV en Basteria. Dit is bedoeld om context te geven over het beeld dat van de vereniging is verkregen door de bestudering van de website, de verschillende documentatie die bij deze onderzoeksopdracht is aangeleverd en de jaarstukken. Daarnaast hebben de gesprekken met de door het NMV-bestuur voorgestelde contactpersonen¹ een goed beeld opgeleverd van de verschillende belangen die bij de uitgave van Basteria moeten worden meegenomen. Verschillende (deel)vragen zullen verspreid over dit rapport worden beantwoord. Aan het einde van dit rapport wordt een aantal mogelijke toekomstscenario's geschetst voor de uitgave van Basteria waarna een advies wordt geformuleerd over welke van deze scenario's voor Basteria het meest voor de hand ligt, en welke stappen daartoe het best kunnen worden ondernomen.

2. HUIDIGE CONTEXT WETENSCHAPPELIJK PUBLICEREN

Het huidige bestel van wetenschappelijk publiceren is al tijden aan continue verandering onderhevig. Hierbij is een aantal belangrijke tendensen te identificeren. Hieronder vallen de almaar

¹ De volgende personen zijn geïnterviewd: Jonathan Ablett, Ruud Bank, Bram Breure, Heinjo During, Bert Hoeksema, Gijs Kronenberg, Graham Oliver, Matthijs van Otegem, Barna Páll-Gergely en Jan Johan ter Poorten.

voortschrijdende digitalisering, de opkomst van kwantitatieve impact indicatoren zoals indexering en Impact Factors, en meer recent de beweging richting Open Access publiceren.

In grote lijnen zijn traditionele wetenschappelijke tijdschriften die volledig in eigen beheer worden uitgegeven door verenigingen langzaam aan het verdwijnen. Tijdschriften die niet met de huidige tendensen meebewegen lopen het risico aan de kosten van uitgave ten onder te gaan. De weg richting digitalisering is onomkeerbaar ingezet. Vanwege de kostenefficiëntie en eenvoudige verspreiding geldt voor zowel uitgevers als gebruikers dat digitaal meer en meer de norm wordt. Ook (universitaire) bibliotheken nemen in hoog tempo stappen in de richting van een volledig digitale verzameling content, en daarbij neemt de vraag naar fysieke uitgave drastisch af. Hiernaast spelen vanuit de academische wereld een tweetal trends die ook voor Basteria van belang zijn.

OPEN ACCESS

Een van de centrale onderwerpen voor zowel wetenschappers als uitgevers is Open Access. Open Access betekent, in een notendop, dat alle wetenschappelijke inhoud overal en voor iedereen beschikbaar moet zijn, zonder achter betaalmuren verstopt te zitten, zoals nog altijd vaak het geval is. Binnen de wetenschappelijke gemeenschap is al geruime tijd discussie over de vraag of dit traditionele bedrijfsmodel van wetenschappelijk publiceren, waarbij geproduceerde wetenschappelijke kennis door verdienmodellen van grote uitgevers buiten bereik van het bredere publiek blijft, verdere ondersteuning verdient. Ondersteuning niet alleen door het abonneren op de tijdschriften door universiteiten en bibliotheken, maar door wetenschappers zelf en het indienen van wetenschappelijke kopij. Het landschap van wetenschappelijk publiceren is dan ook al geruime tijd drastisch aan het veranderen. Grote onderzoekslanden zoals de VS en de Europese Unie hebben onlangs richtlijnen gepubliceerd dat al het onderzoek dat door hun wetenschappelijke financieringsinstanties wordt gefinancierd, Open Access moet zijn. Tot voor kort was hierbij nog een embargo van een jaar toegestaan, maar in toenemende mate is ook deze vorm aan het verdwijnen. Zo is onder het zogenaamde *Plan S*,² een samenwerking van 27 wetenschapsfinanciers waaronder NWO, vereist dat alle publicaties die voortkomen uit onderzoek dat wordt gefinancierd door aangesloten onderzoeksfinanciers open access beschikbaar worden gesteld, zonder embargo. Onderzoekssubsidies die uit publieke gelden worden betaald bevatten tegenwoordig dan ook een budget voor het afkopen van dergelijke embargo's.

Er zijn twee routes van Open Access: een groene en een gouden route. De groene route is gebaseerd op zelfarchivering. Na publicatie plaatst een onderzoeker een artikel zelf in een *repository* (meestal van een universiteit) waarmee de publicatie vrij toegankelijk wordt voor de rest van de wereld. Daarbij bedingen uitgeverijen soms wel een embargoperiode, waarbinnen het artikel alleen in het tijdschrift te lezen is. Bij de gouden route wordt de publicatie direct vrij beschikbaar gesteld via de website van de uitgever. De onderzoeker of werkgever van die onderzoeker betaalt daarvoor bij acceptatie van het artikel een vergoeding (Article Processing Charge of APC) aan de uitgever. De door grotere uitgevers gerekende APC's lopen per tijdschrift sterk uiteen, en kunnen variëren van slechts € 100,- tot wel €

² Meer over *Plan S* staat beschreven in bijlage 1.

10.000,- euro per artikel.³ Naast een formele vorm van Open Access bestaat er ook de meer informele praktijk waarbij het de auteurs van wetenschappelijke artikelen is toegestaan een pdf van hun artikelen 1-op-1 te verspreiden onder collega wetenschappers en/of zelfstandig onderbrengen in een geregistreerde *Open Access Repository*,⁴ zoals momenteel ook al voor Bacteria-auteurs mogelijk is. Echter, bij een dergelijke constructie wordt onder door bij Plan S aangesloten financiers geen vergoeding uitgekeerd.⁵

INDEXERING & IMPACT SCORES

Een derde ontwikkeling die in de context van wetenschappelijk publiceren, met name vanuit het perspectief van geïnstitutionaliseerde auteurs, een belangrijke invloed uitoefent is de indexering van tijdschriften en verschillende zogenaamde Impact Factors.⁶

De indexering van een tijdschrift in een of meerdere toonaangevende indexen wordt gezien als noodzakelijk voor het vergroten van de zichtbaarheid, de beschikbaarheid en het lezerspubliek van een tijdschrift. Indexeren helpt een tijdschrift zijn belangrijkste doel te bereiken, namelijk toegankelijk zijn voor een breed publiek. Door op zijn beurt toegankelijk te zijn, verbetert de reputatie van een tijdschrift als betrouwbare bron van hoogwaardige informatie in een bepaald vakgebied. Databaseonderzoek is vaak de eerste activiteit die onderzoekers ondernemen als onderdeel van hun studie, en daarbij zoeken ze natuurlijk naar gevestigde, bekende databases. Dus als een tijdschrift wordt geïndexeerd in een bekende database in het vakgebied, zal het lezerspubliek van het tijdschrift toenemen.

Als een tijdschrift eenmaal is geïndexeerd door een database, is het onmiddellijk beschikbaar voor alle gebruikers van die database. Sommige databases indexeren titels, sommige indexeren volledige artikelen, terwijl andere alleen de samenvatting en/of referenties indexeren. Er zijn tegenwoordig verschillende diensten voor het abstraheren en indexeren beschikbaar. Sommige zijn aangesloten bij instellingen (bijv. PubMed, beheerd door de National Library of Medicine van de Verenigde Staten van het National Institute of Health), terwijl sommige worden geleverd door uitgevers (bijv. Scopus van Elsevier). Ongeacht bij welke instelling de database is aangesloten, moet een tijdschrift formeel worden ingediend voor opname in een index.

Indexering wordt beschouwd als een weerspiegeling van de kwaliteit van een tijdschrift. Geïndexeerde tijdschriften worden geacht van hogere wetenschappelijke kwaliteit te zijn in vergelijking met niet-geïndexeerde tijdschriften. Naast de *Science Citation Index-Expanded* (SCIE) van Thomson Scientific op basis waarvan de Impact Factor (zie hieronder) wordt berekend bestaat er inmiddels een veelheid aan indexen. Zo zijn er voor tijdschriften binnen de biologie (onder anderen) de volgende indexen te vinden:

- Biological Abstracts

³ De meest recente bedragen die door bijvoorbeeld uitgever Elsevier worden gerekend lopen van € 150,- tot € 9500,-.

⁴ Geregistreerd via <https://v2.sherpa.ac.uk/opensoar/>

⁵ Zie hiervoor de implementatie richtlijnen van *Plan S* op <https://www.coalition-s.org/addendum-to-the-coalition-s-guidance-on-the-implementation-of-plan-s/principles-and-implementation/>

⁶ Naast de Impact Factor op basis van de Science Citation Index wordt ook de CiteScore van Elsevier inmiddels als indicator gebruikt. In het hierop volgende spreek ik voor de overzichtelijkheid uitsluitend over de Impact Factor daar dit de meest gehanteerde scoring is.

- BIOSIS Previews
- Fish, Fisheries & Aquatic Biodiversity Worldwide
- GEOBASE
- SCOPUS (Elsevier's CiteScore)
- ScimagoJR
- Ulrichs Periodicals Directory
- Google Scholar
- Zoological Record

De NMV stelt *Spirula*, *Basteria* en *Vita Malacologica* gratis beschikbaar aan Clarivate Analytics (voorheen Thompson Reuters) voor indexering in Zoological Record en BIOSIS.

Naast indexering worden zogenaamde Impact Scores van tijdschriften gezien als een van de maatstaven aan de hand waarvan een wetenschappelijk tijdschrift kan worden beoordeeld. Deze scores worden gebaseerd op het jaarlijkse gemiddelde aantal citaties van artikelen die de afgelopen twee jaar door een bepaald tijdschrift zijn gepubliceerd. De Impact Factor wordt gebruikt om het belang of de rang van een tijdschrift te meten door te berekenen hoe vaak de artikelen worden geciteerd. Met andere woorden, de impactfactor van 2020 is het gemiddelde van het aantal geciteerde publicaties gedeeld door het totaal aantal publicaties van een tijdschrift over dezelfde periode. Een impactfactor wordt vaak gebruikt als een zogenaamde *proxy* voor het relatieve belang van een tijdschrift binnen zijn vakgebied.

De bekendste van deze scores, de *Journal Impact factor* (JIF) wordt gegenereerd voor tijdschriften die worden geïndexeerd in de Science Citation Index Extended van Clarivate Analytics,⁷ maar er zijn er meer, bijvoorbeeld CiteScore van Elsevier, welke is verbonden aan de index SCOPUS. Het verkrijgen van een van deze scores is dus afhankelijk van opname in de bijbehorende index.

Normaal gesproken worden tijdschriften met hogere scores geacht meer invloed te hebben dan tijdschriften met lagere, echter de verschillen tussen disciplines en typen publicaties maken zinnige vergelijking doorgaans slecht mogelijk. Bovendien is er veel kritiek op zowel de wijze waarop impact wordt berekend en met name op de waarde die aan de factor wordt toegekend. Desalniettemin heeft de IF een belangrijke invloed op de praktijk van wetenschappelijk publiceren, met name omdat vanuit wetenschappelijke instituten vaak een eis aan auteurs wordt gesteld om slechts te publiceren in tijdschriften die in het bezit zijn van een Impact Factor. Zodanig zal voor een (toenemend) deel van de geïstitutionaliseerde auteurs *Basteria* minder tot niet interessant zijn om in te publiceren. Ook voor auteurs die wellicht niet zulke strenge eisen wordt opgelegd kunnen desondanks overwegen om in een tijdschrift anders dan *Basteria* te publiceren simpelweg vanwege het afwezig zijn van een Impact Factor.

PRINTING ON DEMAND

Drukkosten van fysieke uitgaven zijn in een traditioneel uitgeefmodel, en met name voor niche-publicaties, een belangrijk struikelblok. Een ook in de onderzoekopdracht genoemd alternatief voor het traditionele uitgeefmodel, waarbij in een oplage een paar honderd exemplaren wordt gedrukt, is *printing on demand* (PoD). Deze vorm van uitgeven omvat een printtechnologie en bedrijfsproces

⁷ Meer informatie hierover is te vinden in Bijlage 3.

waarbij kopieën van boeken (of andere documenten) pas worden afgedrukt als een bestelling is ontvangen, waardoor afdrukken van losse exemplaren of zeer kleine hoeveelheden mogelijk wordt. Veel academische uitgevers, waaronder universitaire drukkers, gebruiken PoD-diensten om oudere publicaties beschikbaar te houden; sommigen gebruiken PoD zelfs voor al hun publicaties. Grotere uitgevers gebruiken PoD uitsluitend onder speciale omstandigheden, zoals het herdrukken van oudere, uitverkochte titels of voor proefdrukken t.b.v. marketing.

Deze drukvorm kan worden gebruikt om het risico te verkleinen bij publicaties waarvan wordt verwacht dat ze voldoende verkopen maar slechts een korte verkooptermijn hebben. Zulke publicaties hebben een goede initiële afname maar ook een groot risico vanwege het mogelijk onbedoeld afdrukken van veel meer kopieën dan nodig zijn, en de daarmee gepaard gaande kosten van het aanhouden van overtollige voorraad. Met PoD kan een uitgever conventioneel afdrukken gebruiken om goedkoper voldoende exemplaren te produceren, en vervolgens PoD gebruiken om in nabestellingen te voorzien.

PoD wordt ook gebruikt voor het afdrukken en herdrukken van *niche*-werken met beperkte afzet, zoals gespecialiseerde academische werken. Van een academische uitgever wordt doorgaans verwacht dat hij gespecialiseerde werken in druk houdt, ook al is de doelmarkt snel verzadigd, waardoor verdere conventionele printopdrachten onrendabel worden. Printing on demand wordt met name ook gebruikt door beginnende auteurs/uitgevers en auteurs/uitgevers met een kleine en onzekere afzetmarkt. Vanaf een kleine oplage kan de auteur zelf inkopen bij de uitgever of drukker, waarna verkoop in eigen beheer mogelijk wordt, bijvoorbeeld via een webshop. Hiernaast bestaat ook vaak de mogelijkheid om online verkoop te regelen via de website van de PoD drukker.

Het belangrijkste nadeel van PoD is dat de kostprijs, door minimale oplage, hoger liggen dan traditioneel drukwerk. Een een-op-een vergelijking tussen deze twee vormen van drukken zal dan ook altijd uitpakken in het nadeel van PoD. Voor de uitgave van een tijdschrift als *Bacteria* biedt PoD dan ook met name mogelijkheden voor het nabestellen van losse exemplaren. Hiermee hoeft geen voorraad van overjarige edities te worden aangehouden en kunnen losse exemplaren bovendien vanuit de drukker direct aan de lezer worden toegezonden.

3. AARD EN KARAKTER NMV & BASTERIA

De kwesties die de basis vormen van dit onderzoek zijn niet uniek voor een vereniging als de NMV. Wereldwijd staan of stonden verenigingen in verscheidene disciplines voor vergelijkbare overwegingen wanneer het aankomt op ledenwerving- en behoud, de bestaanszekerheid van (al dan niet wetenschappelijke) tijdschriften en andere publicaties, en de optimale en kostenefficiënte verspreiding van wetenschappelijke kennis.

De NVM kan omschreven worden als een traditionele *learned society*, met als kanttekening de bijzondere karakteristieken die bij de malacologie horen. Anders dan veel andere wetenschappelijke genootschappen draagt de vergaande samenwerking tussen professionals en *citizen scientists* in zeer belangrijke mate bij aan het karakter van zowel de vereniging als de wetenschappelijke publicaties.

De NMV lijkt daarbij een mooie balans te hebben gevonden in het bedienen van publieken met uiteenlopende interesses. Door zich met activiteiten en de regelmatige uitgave van *Spirula* te richten op de verzamelaars en liefhebbers onder de leden die met name interesse hebben in alles wat valt onder het ‘verenigingsleven’, en het tegelijkertijd uitgeven van hoogstaande wetenschappelijke tijdschrift(en) die bijdragen aan de verdere ontwikkeling van de malacologie als wetenschappelijke discipline, is de NMV een voorbeeld van een vereniging die deze twee werelden actief met elkaar verbindt.

De verweving van professionele malacologen en *citizen scientists* heeft echter ook belangrijke consequenties voor keuzes die worden gemaakt ten aanzien van de uitgave van een wetenschappelijk tijdschrift. Zoals vermeld in de *Editorial* van de meest recente editie van *Basteria* zijn niet-professionals voor een zeer belangrijk deel (naar schatting meer dan de helft) van de ontdekking en beschrijving van nieuwe soorten verantwoordelijk. Dit maakt dat keuzes die voor *Basteria* worden gemaakt rekenschap dienen te nemen van een divers auteursbestand. Anders dan in andere disciplines, waarin vrijwel alle auteurs geïstitutionaliseerde professionals zijn, bedient *Basteria* ook een groep auteurs die niet kan rekenen op de (financiële) steun van een werkgever zoals een Universiteit of ander onderzoeksinstituut.

4. OVERWEGINGEN BIJ BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

STAKEHOLDERS & BELANGEN

Bij besluiten over de toekomst van *Basteria* moet rekening worden gehouden met een aantal stakeholders en een verscheidenheid aan belangen. Hieronder vallen de wensen van de leden, auteurs (onderverdeeld in professionals & *citizen scientists*), de redactie, en niet in de laatste plaats de vereniging zelf.

De enquête onder de Nederlandstalige leden van de NMV in het voorjaar van 2020 biedt enkele inzichten in hun voorkeuren. Wat hierbij opvalt is allereerst de ogenschijnlijke tweedeling tussen leden die met name het verenigingsaspect van de NMV waarderen en leden die vooral geïnteresseerd zijn in de wetenschappelijke bijdragen van de NMV, middels *Basteria* en ook *Vita Malacologica*. Ten tweede is er de relatief hoge voorkeur van leden voor een fysieke uitgave van *Basteria* ten opzichte van een digitale editie. En tot slot is de vergrijzing van het ledenbestand van de NMV een belangrijk aandachtspunt.

De voorkeur voor een fysieke uitgave is begrijpelijk, daar een tijdschrift als *Basteria*, met kleurenprenten en -foto's die een belangrijk deel vormen van de inhoud, in gedrukte vorm het best tot zijn recht komt. Tegelijkertijd zijn zoals beschreven de hierbij komende kosten een groot struikelblok. Voor latere overwegingen met betrekking tot het terugbrengen van de kosten en de overgang naar digitale uitgave (online of in toegezonden pdf), bestaan er echter nog een aantal open vragen. Met name met betrekking tot de specifieke voorkeuren van de leden die op dit moment de belangrijkste inkomsten genereren middels de abonnementen op *Basteria*. In hoeverre is een hogere (kostendekkende) bijdrage een struikelblok voor leden? Is men bereid een hoger bedrag te betalen wanneer het aantal lezers van de fysieke *Basteria* daalt of als de omvang van *Basteria* toeneemt, met een hogere kostprijs per stuk als gevolg. En hoeveel is men bereid bij te dragen aan een volledig digitale versie van het blad? Wat zijn de

voorkeuren van de niet-Nederlandstalige leden? Hier kom ik op terug bij de scenario's en adviezen aan het eind van dit rapport.

Vanuit de vereniging zijn consolidatie (of uitbreiding) van het ledenbestand, het behoud van het bijzondere karakter en geschiedenis van de vereniging, alsmede de financiële gezondheid, belangrijke aandachtspunten. Ook het behoud van enige controle over inhoud en karakter van het tijdschrift in lijn met aard van de vereniging. Ook het op lange termijn houdbaar houden van de kosten van *Basteria* zijn belangrijk, zoals blijkt uit de vragen die aan dit onderzoek ten grondslag liggen.

De interactie tussen liefhebbers, *citizen scientists* en professionele wetenschappers is van belang voor de discipline op zich, voor de vereniging, maar ook voor *Basteria*, daar malacologie als wetenschappelijke discipline voor een belangrijk deel uitgevoerd en gevoed wordt door het werk dat wordt gedaan door *citizen scientists*. Het behoud van deze samenwerking is essentieel voor de voortgang van de discipline, en daarmee ook voor het tijdschrift.

Vanuit het tijdschrift zelf is het behoud van de wetenschappelijke standaard van groot belang. In algemene zin is dit sterk afhankelijk van een gedegen en actieve redactie en *peer review*. Hier lijkt bij *Basteria* geen gebrek te zijn. De uitgave van *Basteria* is van hoge kwaliteit, de edities verschijnen met een betrouwbare regelmaat, de (voormalige en huidige) redactie bestaat uit Malacologen van naam, en met de nieuw aan te treden redactie is bovendien een ruim internationaal profiel gewaarborgd. Hiernaast zijn voldoende hoogwaardige kopij en tijdige toegankelijkheid van wetenschappelijke kennis van belang voor de gezondheid van het tijdschrift.

Hiertoe moeten voor de langere termijn ook de belangen van (potentiële) auteurs in belangrijke mate worden meegewogen. *Basteria* biedt momenteel een publicatiekanaal van naam en niveau voor wetenschappelijke artikelen, en lijkt een hoog aanzien te genieten onder wetenschappers in binnen- en buitenland. *Basteria* heeft een gedegen publicatiesnelheid waarbij getracht wordt kopij binnen 6 maanden na indiening te publiceren. Op een aantal punten is *Basteria* echter minder aantrekkelijk dan andere tijdschriften. Dit geldt met name voor geïnstitutionaliseerde auteurs. Het huidige model van uitgave brengt dan ook zekere beperkingen mee in het bereik van en aantrekkelijkheid voor internationale / institutionele auteurs. Het beperken van de uitgave van *Basteria* tot een fysieke uitgave die bovendien slechts op abonnementsbasis wordt verkregen beperkt de zichtbaarheid van het tijdschrift voor lezers buiten de groep geabonneerden, en daarmee ook voor potentiële auteurs.

Door verschillende betrokkenen is de wens dan wel noodzaak uitgesproken tot uitbreiding van *Basteria*, ter vergroting van het wetenschappelijk aanzien en mogelijke verbetering van kansen met betrekking tot het verkrijgen van een Impact Factor, opname in meer indexen en/of een commercieel partnerschap. Dergelijke professionalisering is in alle gevallen toe te juichen. Tijdschriften met een grotere omvang en oplage krijgen over het algemeen een hoge(re) waardering in het internationale wetenschappelijk veld, daar dit getuigt van een tijdschrift dat binnen de discipline voldoende kopij weet aan te trekken, mits dit gepaard gaat met een gedegen wetenschappelijke standaard. Bovendien loopt *Basteria* momenteel zonder twijfel artikelen mis doordat geïnstitutionaliseerde auteurs, al dan niet opgelegd vanuit hun onderzoeksinstituten, tijdschriften zonder Impact Factor links laten liggen. Hoewel de Impact Factor dus een zeer discutabele maatstaf is, heeft het hebben van een score voor een tijdschrift dus wel degelijk meerwaarde.

Voor het bevorderen van kansen op indexering, Impact Factor en eventuele uitgave door een commerciële uitgever is een grote(re) omvang van Basteria belangrijk, zoals gesteld omdat de omvang van een tijdschrift een indicatie geeft van de waardering die het van auteurs binnen de discipline krijgt (mits de wetenschappelijke standaard wordt gehandhaafd). Echter, voor Basteria is groeien voorbij de huidige omvang niet strikt noodzakelijk voor het verkrijgen van een Impact Factor. Andere, in omvang vergelijkbare tijdschriften (zoals bijvoorbeeld *Lindbergia*) zijn ook geïndexeerd, hebben een (bescheiden) Impact Factor en een aantal wordt bovendien commercieel uitgegeven/geëxploiteerd. Van groter belang zijn 1) de *trackrecords* van het tijdschrift wat betreft tijdige en structurele uitgave, 2) een gedegen en onderbouwd *peer review* proces, een redactie van internationaal hoog aangeschreven leden, en 3) gegarandeerde wetenschappelijke standaard van de inhoud.

BEPERKINGEN HUIDIGE UITGEEFMODEL

De huidige situatie van Basteria maakt duidelijk dat toekomstige overwegingen een belangrijke financiële component hebben. Ondanks dat het redactiewerk en de *peer review* kosteloos worden gedaan is het uitgeven van een tijdschrift als Basteria met kleurenpagina's een kostbare aangelegenheid. Een fysieke uitgave brengt vaste kosten met zich mee voor opmaak, drukwerk en verzending. Deze kosten dalen bovendien niet evenredig mee met een afnemende oplage, maar stijgen wel wanneer Basteria een editie heeft met meer dan tot nog toe gemiddelde omvang. Zowel de kosten van de opmaak als het drukwerk worden per pagina berekend en wanneer Basteria een bepaald gewicht overschrijdt, wordt voor verzending een hoger tarief gerekend. Wanneer kostenstijgingen in de contributie worden doorberekend, kan het aantal leden dalen en kunnen de opbrengsten teruglopen, met structurele financiële overwegingen als gevolg. Om de inkomsten meer in lijn te brengen met de uitgaven zijn er voorstellen gedaan om de abonnementskosten te verhogen. Het voorstel tot beperkte verhoging van de abonnementsgelden en eventuele tijdelijke opvang van bepaalde kosten uit legaten kan op de korte termijn een oplossing zijn voor de tekorten die worden opgebouwd door enerzijds de reguliere kosten van opmaak, drukwerk en verzendkosten, en anderzijds de terugloop in afname. Echter, de lange termijn houdbaarheid van deze situatie is onwaarschijnlijk.

Uit zowel de enquête als de jaarstukken valt bovendien op te maken dat de NMV een ernstig vergrijzende vereniging is. Uit de ledenenquête bleek dat 34% van de leden ouder is dan 70 jaar en slechts 9% jonger dan 50 jaar. Dit zal op termijn een daling van het aantal leden, en daarmee tijdschriftabonnementen, tot gevolg hebben. Hoewel de afgelopen jaren het aantal leden redelijk stabiel is gebleken, is het aantal tijdschriftabonnementen wel teruggelopen. Vooral bij Basteria was er een afname zichtbaar: van 341 in 2007 naar 308 abonnees in 2019. Zoals in onderstaande figuur is weergegeven, zijn het er nog momenteel nog slechts 284. Ook de Coronacrisis en mogelijk toekomstige bezuinigingen bij bibliotheken en musea, en daarmee verdere terugloop in het aantal afnames van het tijdschrift, moeten hierbij worden meegenomen.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SPIRULA	414	408	422	422	422	425	417	407
BASTERIA	341	332	336	337	335	316	308	289 ⁸
VITA MALACOLOGICA	207	209	205	213	217	215	209	197

De voorkeur van een groot deel van de Nederlandstalige leden voor fysieke uitgave van Basteria, zoals blijkt uit de resultaten van enquête onder dit deel van de leden, is een belangrijk struikelblok, met name vanwege de hoge druk- en verzendkosten. Met het oog op een vergrijzend ledenbestand en een te verwachten verdere daling van het aantal lezers van een fysieke uitgave wordt de vraag om kostendekkend te blijven almaar belangrijker. Het huidige model is dan ook niet kostendekkend op lange termijn en bij dalende abonnementen zal de kostprijs per stuk toenemen. Hier komt nog bij, dat de verzendkosten voor Nederlandse leden stijgen als hun aantal daalt, doordat voor minimaal 250 stuks betaald moet worden.

Ter indicatie van is onderstaande berekening gemaakt van een gemiddelde uitgave van Basteria van 72 pagina's en de kostprijs per stuk bij verschillende aantallen. Uiteraard hoort hierbij de kanttekening dat deze prijzen gelden bij gelijkblijvende omvang van edities. Wanneer de omvang toeneemt zullen ook de zowel de drukkosten als de opmaakkosten toenemen, en wanneer het gewicht van een exemplaar daarmee boven de 350 gram uitkomt zullen ook de verzendkosten hoger uitvallen.

KOSTPRIJS DRUKWERK BIJ VERSCHILLENDE OPLAGEN

Oplage	Totaal Incl. 9% BTW ⁹	Stuksprijs drukwerk	Inclusief opmaakkosten
50	€ 656,18	€ 13,12	€ 45,52
100	€ 879,63	€ 8,80	€ 25,00
150	€ 1.060,57	€ 7,07	€ 17,87
200	€ 1.244,78	€ 6,22	€ 14,32
250	€ 1.409,37	€ 5,64	€ 12,12
300	€ 2.001,24	€ 6,67 ¹⁰	€ 12,07

Prijzen per editie van 72 pagina's in kleur.¹¹ Paperback 115 gr MC (wit, glans) papier, A4, omslag volledig kleur.

⁸ 170 leden in Nederland en 119 in het buitenland. Op 26 februari 2021 had Basteria nog 278 abonnees.

⁹ Op basis van bij huidige drukker High Trade opgevraagde offerte.

¹⁰ De huidige drukker werkt bij een oplage van 300 exemplaren of meer met een andere druktechniek. De kosten van zogenaamd offset-drukwerk liggen hoger dan de digitale druk die bij een kleinere oplage wordt gebruikt.

¹¹ Bij huidige drukwerk wordt volledig kleur gerekend, tenzij de kleurenpagina's op hetzelfde katern staan. Hierop kan eventueel dus nog worden bespaard door alle illustraties en foto's binnen 1 katern onder te brengen. Met als gevolg uiteraard dat illustraties niet meer bij de correlerende tekst staan.

Naast vergrijzing van het ledenbestand en de terugloop in abonnementen, valt in de huidige uitgeefvorm ook geen groei van nieuwe abonnees te voorzien: Basteria heeft voor niet ingewijden geen goede zichtbaarheid. Hoewel de publicatie van backissues op natuurtijdschriften.nl een prima platform is voor liefhebbers en geïnteresseerden in Nederland, heeft een dergelijk Nederlandstalig platform voor het bereiken van buitenlandse geïnteresseerden een beperkte toegevoegde waarde. Hierdoor heeft Basteria dan ook weinig groeimogelijkheden die het lezerspubliek zouden kunnen vergroten. In deze lijkt de focus bij de uitgave van het tijdschrift dan ook voornamelijk te liggen op het bedienen van het vaste lezersbestand, en minder op het maximaliseren van de zichtbaarheid en toegankelijkheid van de (artikelen in) Basteria. Gebrekkige online zichtbaarheid is zeker met het oog op (nieuwe) jonge lezers, en daarmee potentiële lezers, dan ook een belangrijk aandachtspunt.

Basteria geniet tot op heden niet tot nauwelijks opbrengsten uit auteursbijdragen, met uitzondering van een incidentele gift. Van burgerwetenschappers als auteur kan Basteria ook geen hoge auteursbijdrage verwachten. Ook het genereren van inkomsten uit reclame, zoals in een van deelvragen genoemd, ligt niet voor de hand. Met een academisch karakter zijn wetenschappelijke tijdschriften zelden een lucratief platform dat interessant kan zijn voor commerciële partners. Tijdschriften als *the Festivus* van de *San Diego Shell Club* hebben, zoals ook genoemd in een notitie van de oude Basteria-redactie,¹² wel inkomsten uit advertenties. Echter omdat dit tijdschrift slechts gedeeltelijk wetenschappelijk van aard is en gedeeltelijk verenigingsnieuws publiceert, en een zeer grote oplage heeft, gaat de vergelijking met Basteria niet volledig op. Als zodanig is het tijdschrift *Spirula* een meer voor de hand liggend platform voor advertenties, daar dit een meer eenduidige (en bovendien lokale) doelgroep heeft. Echter heeft *Spirula*, net als Basteria, wel een veel kleinere oplage dan *the Festivus*.

Naast voorgenoemde verhoging van de abonnementen om kosten en opbrengsten in lijn te brengen bestaan er aan de kostenkant een beperkt aantal mogelijke besparingen. Er is geen indicatie dat de huidige kosten voor het drukwerk van Basteria onevenredig hoog zijn. Andere mogelijke besparingen zijn dan uiteraard de kosten van de opmaak en lay-out, het versoberen van het drukwerk (minder zwaar papier, geniet in plaats van verlijmd) of het beperken en eventueel in 1 katern samenbrengen van het aantal kleurenpagina's per editie. Dit laatste wordt bijvoorbeeld door het *Journal of Conchology* van de *Conchological Society of Great Britain and Ireland* toegepast.

Een andere mogelijkheid, welke ook in de bij deze opdracht gevoegde stukken naar voren komt, is het beperken van de totale omvang van edities om de kosten te beperken, inclusief de verzendkosten die stijgen naarmate het tijdschrift in gewicht toeneemt. Een belangrijke keerzijde hiervan is dat er vrijwel geen redactionele speelruimte overblijft en Basteria bovendien vast zit aan huidige omvang. Het bereiken van een specifiek aantal pagina's is redactioneel een lastige klus. Bovendien, kan dit bij voldoende kopij betekenen dat de redactie bijdragen selectief moet afwijzen, dan wel dat publicatie noodgedwongen moet worden uitgesteld tot nieuwe edities. Zodanig bestaat er enerzijds de kans dat kopij langzaam maar zeker terugloopt en de status van Basteria vanwege een beperkte omvang in het geding komt, en anderzijds is er ook weinig ruimte voor het uitbreiden van de omvang van het tijdschrift wanneer er wel voldoende kopij wordt gegenereerd. Als gevolg hiervan kunnen auteurs niet rekenen

¹² Zie bijlage 2

op spoedige publicatie van hun artikelen. Dit laatste is vanuit het oog op het aantrekken van auteurs een zeer onwenselijke situatie.

De meest significante besparing valt te behalen bij de overstap op volledige digitale uitgave, daar dit resulteert in het wegvallen van druk- en verzendkosten. De kosten van opmaak en lay-out blijven in dit geval wel bestaan, en ook het opzetten en onderhouden van een functionerende digitale infrastructuur vergt investeringen. Echter na een initiële investering zullen de besparingen ruimschoots opwegen tegen de kosten van drukken en verzenden. Bovendien worden overwegingen met betrekking tot het aantal kleurenpagina's of de omvang van een editie hiermee minder relevant. Daarnaast bestaat de mogelijkheid, en valt aan te bevelen, om dit deel van de uitgave van *Basteria* (digitale infrastructuur, website, online zichtbaarheid, en eventueel ook de opmaak) uit te besteden aan een partij die hier al de nodige capaciteit voor heeft. Hier kom ik op terug in de bespreking van de scenario's en mijn advies.

VERGELIJKING MET ANDERE TIJDSCHRIFTEN

Om een goede afweging te maken van de verschillende mogelijkheden die voor de toekomst van *Basteria* voor liggen, is het zinnig om te kijken hoe andere verenigingen de uitgave van hun wetenschappelijke tijdschriften hebben vormgegeven. Een inventarisatie van min of meer vergelijkbare tijdschriften binnen de Malacologie en aangrenzende disciplines geeft een gevarieerd beeld, zowel wat betreft organisatievormen als exploitatie. Hieronder een aantal voorbeelden:

Archiv für Molluskenkunde van de *Senckenberg Gesellschaft für Naturforschung* wordt 2 keer per jaar uitgegeven met een totale omvang van rond de 300 pagina's per jaar. Jaarlijks abonnementsstarief per jaargang € 68, - plus verzendkosten, de prijs voor een los nummer is € 38, - plus verzendkosten. Het tijdschrift wordt uitgegeven door Schweizenbart science publishers. Op een enkele uitzondering na zijn artikelen niet Open Access beschikbaar. Losse artikelen zijn (digitaal) te verkrijgen voor tussen de € 19,- en € 30,- per stuk. Naar verwachting is de afzet daarvan zeer gering. Reguliere abonnementen zijn inclusief toegang tot de onlineversie van het blad en losse artikelen, toegankelijk via de website van uitgever Schweizenbart. Back-issues zijn tegen betaling ook nog beschikbaar. Het *Archiv für Molluskenkunde* is geïndexeerd en heeft een Impact Factor van 0,966 (2019).

Het ***Journal of Molluscan Studies*** (JMS) van de *Malacological Society of London* (MSL) wordt 4 keer per jaar uitgegeven, in totaal zo'n 400 pagina's, heeft een wereldwijde distributie, en wordt sinds enkele decennia uitgegeven door Oxford University Press (OUP). JMS wordt gebundeld met Biologisch-medische tijdschriften en als zodanig in consortia verkocht door OUP aan instituten wereldwijd. Dit levert een enorme oplage van boven de 3000 exemplaren op, waarvan de exploitatie MSL aanzienlijke inkomsten oplevert. De vraag blijft daarbij in hoeverre JMS zelf wordt besteld door instellingen. De deal die JMS heeft met OUP is bovendien niet direct een realistische afspiegeling van wat te verwachten valt van grotere commerciële uitgevers. Zo spreken ook betrokkenen bij het tijdschrift hun twijfel uit of het tijdschrift, wanneer het vandaag zou aankloppen bij OUP, eenzelfde deal zou kunnen krijgen. Daarnaast is ook de MSL in meerdere opzichten niet goed vergelijkbaar met de NMV. Het beperkte ledenbestand van de MSL is nagenoeg volledig professioneel, waarmee de vereniging ook een volledig wetenschappelijke focus heeft. Een lidmaatschap van omgerekend € 52,- geeft toegang tot het volledige online archief en de mogelijkheid tot het ontvangen van een fysieke uitgave. Voor dit laatste wordt echter een meerprijs gerekend van € 231,- per jaar. De meeste leden zijn echter niet lid voor het

blad zelf aangezien zij doorgaans al toegang hebben via hun instituties. JMS is geïndexeerd en heeft een Impact Factor van 1,461 (2019).

Beter vergelijkbaar is de Britse zustervereniging *Conchological Society of Great Britain and Ireland*. Qua ledenbestand is deze vereniging beter vergelijkbaar, zij het dat in de mix van amateur, citizen scientist en professional leden lijkt te zijn opgesplitst tussen de twee Britse verenigingen. Daarmee spelen dus bepaalde aspecten van het vraagstuk voor NMV minder, zoals de verdeling tussen de wetenschappelijke en meer verenigingsactiviteiten. Het wetenschappelijke *Journal of Conchology* is zeer vergelijkbaar met *Basteria*, in die zin dat het in eigen beheer wordt uitgegeven en zodanig nauw verbonden is met de Conchological Society. Naast een wetenschappelijk tijdschrift wordt, door de Society ook het magazine *Mollusc World* uitgegeven. Dit magazine heeft een vergelijkbare status als *Spirula* van de NMV. Het *Journal of Conchology* wordt fysiek uitgegeven en alleen de abstracts van artikelen verschijnen online. De online vindbaarheid van het tijdschrift is zeer beperkt, en er zijn geen digitale versies van eerdere jaren te verkrijgen.

Een groot verschil met *Basteria* is dat het *Journal of Conchology* wel in de Science Citation Index is opgenomen en daar mee ook al geruime tijd een Journal Impact Factor heeft. Hoewel de Impact Factor zelf zeer bescheiden is (0,784 in 2019), levert dit het tijdschrift wel een zekere hoeveelheid extra kopij op, doordat het tijdschrift hiermee voor internationale geïnstitutionaliseerde auteurs aantrekkelijker wordt. Dusdanig dat de redactie selectiever moet zijn in welk werk wel en niet wordt opgenomen in het blad. De omvang van het *Journal of Conchology* is variabel maar rond de 200 pagina's per jaar, waarbij kleurenpagina's worden beperkt. De abonnementskosten van de Conchological Society zijn 38,- per jaar. Ook dit tijdschrift kampt al geruime tijd met de vraag hoe deze uitgeefvorm op de lange termijn houdbaar is. Hierbij spelen dezelfde vraagstukken als voor *Basteria* het geval is. Met de relatief hoge druk- en verzendkosten als struikelblok.

Lindbergia is het wetenschappelijke tijdschrift uitgegeven door de *Nordic Bryological Society* en de *Bryologische en Lichenologische Werkgroep* (BLWG). Alle manuscripten worden beoordeeld en geaccepteerde manuscripten worden online gepubliceerd onder de CC-licentie. *Lindbergia* heeft voor eenzelfde vraag gestaan als *Basteria* en in 2011 de overstap gemaakt naar online en volledig Open Access publiceren. Voor zover bekend worden de kosten van Open Access publiceren niet doorberekend aan auteurs en dragen de verenigingen de kosten. De productie van *Lindbergia* wordt ondersteund door het *Oikos Editorial Office*, een autonome uitgeverijstichting gevestigd aan de universiteit van Lund. Dit Editorial Office neemt tegen betaling een aanzienlijk deel van het technische werk rondom de opmaak van de kopij voor haar rekening. Zij publiceren een aantal tijdschriften over biologie en ecologie namens wetenschappelijke verenigingen, naast *Lindbergia* ook titels als *Oikos*, *Ecography*, *Journal of Avian Biology* en *Nordic Journal of Botany and Wildlife Biology*. De laatste 7 jaargangen van *Lindbergia* (jaargangen 38 t/m 44) zijn gratis beschikbaar via *BioOne*, oudere jaargangen (1-37) zijn tegen betaling beschikbaar via [Jstor](#), een digitale bibliotheek waar (onder andere) gedigitaliseerde oude nummers van academische tijdschriften toegankelijk worden gemaakt. Het biedt full-text zoekopdrachten van bijna 2.000 tijdschriften. De meeste gebruikers van *Jstor* hebben toegang

via abonnementen die door instituten worden afgenomen. Afhankelijk van lezersaantallen komt een deel van de inkomsten van Jstor ten goede aan de uitgevende vereniging.¹³

Tot slot kan worden gekeken naar Italiaanse zustervereniging *Società Italiana di Malacologia* (SIM). Het tijdschrift *Bolletino Malacologico* wordt twee keer per jaar uitgegeven met een gemiddeld totaal aantal pagina's van tegen de 200. SIM biedt verschillende abonnementen waarbij door de leden kan worden gekozen tussen een fysieke uitgave van *Bolletino Malacologico* of voor een digitale versie. Voor een fysieke uitgave moet op jaarbasis € 60,- worden betaald door Italiaanse leden, en € 65,- dan wel € 75,- voor respectievelijk EU leden en leden van buiten de EU. Als alternatief kunnen leden sinds 2016 kiezen voor een abonnement dat toegang geeft tot de digitale omgeving van SIM waar het tijdschrift kan worden gelezen en in Pdf-vorm kan worden gedownload. Deze abonnementsvorm kost € 25,- en geeft bovendien toegang tot de digitale versie van *Alleryana*, het met *Spirula* vergelijkbare verenigingsblad dat in het Italiaans wordt uitgegeven. Van alle artikelen is online een samenvatting beschikbaar. *Bolletino Malacologico* is tot 3 jaar terug gratis toegankelijk via de [Biodiversity Heritage Library](#). Als zodanig biedt dit een goed voorbeeld van de mogelijkheid om over te gaan op een model waarbij Basteria gedeeltelijk fysiek en gedeeltelijk digitaal wordt aangeboden aan de leden.

5. MOGELIJKE TOEKOMSTSCENARIO'S

Wat betreft de toekomst van Basteria valt een aantal scenario's te schetsen, met verschillende uitgiftekanalen en organisatievormen als uitgangspunt.

A. DOORGAAN OP DE HUIDIGE WEG

Bij het doorzetten van de huidige uitgifteform van Basteria met fysieke uitgave tegen abonnementskosten en beperkte online zichtbaarheid en exploitatie zullen de druk- en verzendkosten een struikelblok blijven. Het aantal abonnees loopt momenteel al terug. Met verdere vergrijzing van het ledenbestand zal dit proces naar verwachting eerder versnellen dan vertragen. Tenzij er van de vereniging zelf ruime bereidheid bestaat om de kosten vanuit reserves structureel aan te vullen ter voorkoming van noodzakelijk verhogingen in abonnementskosten, zit er in dit model weinig tot geen ruimte om de kosten te drukken of de inkomsten te vergroten. Hoewel voorgestelde abonnementsverhogingen op de korte termijn tekorten kunnen aanvullen, en bovendien additionele kosten eventueel uit legaten kunnen worden bekostigd, is het huidige model op de langere termijn niet

¹³ Voor 'independent researchers' bestaat op Jstor momenteel de mogelijkheid om gratis tot 100 artikelen per maand te lezen. Dit is een maatregel om onafhankelijk onderzoekers in tijden van Covid-19 te ondersteunen. In normale tijden was dat maximaal 6 artikelen per maand. Toegang is beperkt tot artikelen ouder dan 3 jaar. Voor leden van een vereniging die middels contributie een abonnement op een tijdschrift hebben kan digitale toegang worden verschaft tot het verenigingstijdschrift in de online omgeving van Jstor middels een 'member log-in' op de website van de vereniging. Hiertoe moet wel een met wachtwoord beveiligde omgeving aan de website worden toegevoegd.

houdbaar. Het beperkt bovendien de redactionele ruimte, en is niet bevorderlijk voor de reikwijdte, zichtbaarheid en het wetenschappelijk aanzien van *Basteria*'s inhoud. Bovendien zullen de noodzakelijke verhogingen van de abonnementsprijzen naar verwachting de terugloop in lezers (in ieder geval gedeeltelijk) doen toenemen, waarmee nieuwe verhogingen weer noodzakelijk worden. Het huidige gebrek aan online zichtbaarheid van *Basteria*, en het niet digitaal beschikbaar zijn van recente kopij draagt bovendien niet bij aan de reikwijdte van het tijdschrift en het bereiken van mogelijke nieuwe lezers en auteurs. Met name voor jongere potentiële lezers/leden is het ontbreken van een gedegen online vorm problematisch te noemen.

B. NAAR VOLLEDIG ONLINE

Bij een overstap naar een volledig online uitgave van *Basteria* kan, door het verdwijnen van de fysieke uitgave en het daarmee volledig wegvallen van druk- en verzendkosten, toegankelijkheid voor leden beduidend goedkoper worden aangeboden. Hierbij kan gedacht worden aan het bieden van toegang tot online publicatie, of het tijdschrift wordt in pdf-vorm toegezonden aan de leden (een combinatie is natuurlijk ook mogelijk). Wanneer de vergelijking met de Italiaanse zustervereniging wordt gemaakt, zou een digitaal abonnement neerkomen op € 25,-. Hierbij kan bovendien gekozen worden voor een *online first* model. Hierbij worden losse artikelen na goedkeuring, review en redactionele opmaak direct online gepubliceerd. Dit versnelt de doorlooptijd per artikel maximaal, wat *Basteria*, met name voor geïnstitutionaliseerde auteurs, zeer aantrekkelijk maakt. Dit vergt uiteraard verregaande stiptheid van de redactie en daarnaast ook bij peer review en opmaak een snelle doorlooptijd. Een dergelijke constructie is onder andere zeer aantrekkelijk voor auteurs van taxonomisch materiaal die hun resultaten het liefst zo snel mogelijk en daarbij Open Access openbaar maken.¹⁴

Uiteraard beperkt het op deze manier direct vrij toegankelijk maken van artikelen de meerwaarde van een digitaal abonnement voor de leden, daar de kopij ook voor niet leden direct beschikbaar is. Hierbij kan worden overwogen om kosten in rekening te brengen. Auteurs die hun werk direct Open Access beschikbaar willen stellen, betalen hiervoor een auteursbijdrage. Voor niet-geïnstitutionaliseerde auteurs is het opbrengen van een eventuele auteursbijdrage mogelijk niet realistisch, echter voor deze groep auteurs zal ook de wens om snel Open Access te publiceren minder relevant zijn. Hier tegenover staat dat middels de bijdrage door wel geïnstitutionaliseerde auteurs enige inkomsten zouden kunnen worden gegenereerd. Zoals in dit rapport en in Bijlage 1 besproken wordt met de uitvoering van *Plan S* een dergelijke praktijk voor geïnstitutionaliseerde auteurs meer en meer de standaard, en zullen zij hier ook budget voor beschikbaar hebben.

Om te komen tot een realistische auteursbijdrage kan een aantal factoren worden meegenomen. Bij de wens tot het kostendekkend uitbrengen van *Basteria* in digitaal format dienen uiteraard allereerst de bijkomende kosten in kaart worden gebracht. Met uitzondering van opstartkosten¹⁵ van het opzetten en de jaarlijkse kosten van het onderhoud van een digitale online infrastructuur resteren voornamelijk de kosten van opmaak, momenteel zo'n € 22,50 per pagina. Het mes snijdt hierbij aan twee kanten, daar met de mogelijkheid tot snel online publiceren (alsmede te verkrijgen JIP) *Basteria* aantrekkelijker

¹⁴ Een dergelijke constructie komt ook aan bod in bijlage 2.

¹⁵ In de Jaarstukken is te lezen dat hiervoor wellicht budget uit legaten beschikbaar kan worden gesteld.

wordt voor (internationale) geïnstitutionaliseerde auteurs, en met een toename in dit soort auteurs vervolgens extra inkomsten worden gegenereerd naast de abonnementen.

C. NAAR HYBRIDE VORM

Er bestaat uiteraard de mogelijkheid om over te gaan op een hybride vorm waarbij zowel online toegankelijkheid wordt geboden en fysieke exemplaren blijven bestaan. Hierbij kan de leden de keuze tussen een digitale versie van het tijdschrift ofwel een fysieke druk worden aangeboden tegen variabel abonnementstarief. Italiaanse zustervereniging SIM biedt hiervoor een goede vergelijking.

Met de vergrijzing van het ledenbestand en de algemene terugloop in abonnees in het achterhoofd kan met een hybride model toegewerkt worden naar volledig online als norm met fysieke edities voor geïnteresseerden tegen kostprijs. Dit zal op de lange termijn voor de leden die een voorkeur hebben voor een fysieke uitgave hogere kosten met zich meebrengen. Op de korte termijn zullen kostenverhogingen naar verwachting echter meevallen. Wanneer de kosten voor individuele fysieke uitgave onevenredig hoog dreigen te worden, kan de NMV er bovendien voor kiezen om tijdens een overgangperiode de kosten voor abonnees gedeeltelijk te compenseren uit eigen vermogen of verkregen legaten.

Hierbij moet wel rekening worden gehouden dat bij een keuze tussen een digitaal en/of fysiek abonnement, een deel van de leden naar verwachting zal overstappen op een goedkoper abonnement met toezending als pdf, dan wel online toegang. Door een versnelde daling van het aantal leden met een fysiek abonnement zal de kostprijs per stuk sneller oplopen, met het risico dat het abonnement op fysieke exemplaren nogmaals verhoogd zal moeten worden.

Ook bij een hybride vorm kan Basteria auteurs aanbieden om, tegen betaling van een bedrag per pagina, direct over te gaan tot online publicatie. Bij de keuze voor een online first model, zoals onder *scenario B* beschreven, kan bij het bereiken van een volledige editie aan kopij, vervolgens worden overgegaan tot het uitbrengen van een fysieke uitgave.

De kosten voor de leden die een fysieke uitgaven prefereren zullen in zo'n geval wel, nog sterker dan nu het geval is, afhankelijk zijn van de omvang en aandeel kleurenpagina's, waarmee de lezer wat betreft kostprijs is overgeleverd aan de redactionele keuzes. Met andere woorden, wanneer gekozen wordt om over te gaan op deze vorm van uitgeven zal nog altijd rekening gehouden moeten worden met variabele kosten van edities van verschillende omvang en verhouding kleuren- en zwart-wit pagina's. Redactioneel kan hierbij, wanneer de hoeveelheid kopij de druk- en verzendkosten onevenredig hoog opdrijven, worden gekozen voor het selectief opnemen van kopij in een fysieke editie. Dit heeft echter wel als consequentie dat lezers die alleen de fysieke uitgave lezen (en bijvoorbeeld moeilijk toegang hebben tot digitaal materiaal) niet meer de volledige inhoud van Basteria ontvangen.¹⁶

¹⁶ Dit zou met name kunnen gelden voor een mogelijk deel van de lezers van Basteria dat beperkt is in zijn of haar digitale vaardigheden, dan wel beperkte toegang heeft tot digitale middelen.

D. OP ZOEK NAAR EEN COMMERCIËLE PARTNER

Bij voorgenoemde scenario's A t/m C is in principe uitgegaan van uitgave van Basteria in volledig eigen beheer door de NMV. Hoewel een samenwerking met een (al dan niet volledig) commerciële uitgeefpartner in combinatie zou kunnen met hierboven genoemde scenario's verdient het ook een aparte bespreking. De samenwerking met een commerciële partner heeft een aantal uitgesproken voordelen: de distributie, reikwijdte, zichtbaarheid en toegankelijkheid van een tijdschrift zullen groeien door het distributienetwerk en de online platforms van grotere uitgevers. Bovendien zijn er procesmatige voordelen door de aanwezige infrastructuur en capaciteit van met name de grotere uitgevers.

Een commerciële partner kan bovendien helpen bij vele van de mogelijk te zetten stappen: het structureren van het indienings- en reviewproces, digitalisering van indienings- en publicatieproces, typesetting, alsook de aanmelding voor opname in verschillende indexen. Het gemak dat de digitale platforms van de uitgevers bieden gecombineerd met de impact van hun distributienetwerk is dan ook moeilijk te evenaren, en het verwerven of ontwikkelen van de (digitale) publicatie- en distributieplatformen vereist in eigen beheer een significante investering.

Afhankelijk van de overeenkomst die met een uitgeefpartner wordt gesloten speelt er ook een aantal mogelijke nadelen. Zo stellen met name de grotere uitgevers zeer strikte stiptheidseisen voor uitgave en hebben zij een hoge kwaliteitseis. Dit laatste zou op termijn voor sommige auteurs een belemmering kunnen vormen. Puur commerciële exploitatieovereenkomsten brengen bovendien een zekere beperking van de redactionele beslissingsvrijheid met zich mee. Daarnaast moet over deze overeenkomsten doorgaans 3- tot 5-jaarlijks worden heronderhandeld, met terugkerende onzekerheid als gevolg.

Wellicht van allergrootste belang in het geval van Basteria en de leden van de NMV op het moment dat de stap wordt gezet naar volledige exploitatie door een commerciële partner, is de vraag die speelt met betrekking tot de toegankelijkheid van het blad voor leden. Uitgevers willen aan een blad verdienen, dus zal er moeten worden onderhandeld over de prijs voor een individueel abonnement voor leden die geen toegang hebben tot het tijdschrift via hun onderzoeksinstituten. De prijzen hiervan kunnen enorm variëren.¹⁷ Bedragen die door bijvoorbeeld Brill worden gerekend voor individuele abonnementen variëren van € 31,- tot € 132,- voor tijdschriften met twee edities per jaar.¹⁸ Tijdschriften in de hoek van de natuurwetenschappen zitten hierbij meer aan de bovenkant van deze spreiding, met een gemiddelde van tegen de € 60,- per editie. Verschillende uitgevers hebben echter ook Open Access mogelijkheden voor tijdschriften. De kosten hiervan worden dan doorgaans wel bij de auteur neergelegd. Een uitgever als Elsevier biedt overigens wel de mogelijkheid voor verenigingen als de NMV om af te wijken van de voorgeschreven auteursbijdrage.

¹⁷ Een voorbeeld van de bedragen die door Brill worden gerekend voor verschillende tijdschriften is [hier](#) te vinden. In het document worden bedragen onderscheiden voor institutionele en individuele abonnementen en worden bedragen vermeld voor fysieke dan wel digitale uitgave. Verder worden verschillende bedragen genoemd voor Europa en de VS.

¹⁸ Totale spreiding van de bedragen loopt op tot 641,-. Dit betreft echter tijdschriften met tot wel 10 edities per jaar.

Deze mogelijke nadelen hangen uiteraard af van de eisen die door een uitgever gesteld worden, de mate waarin het bestuur en de redactie deze eisen willen inwilligen en de interesse die er al dan niet bestaat bij uitgevers om Basteria in hun portfolio op te nemen. Uit een korte rondgang bij de grotere uitgevers volgt een lijst met criteria waar commerciële partners onder andere op selecteren wanneer zij een mogelijk nieuw tijdschrift beoordelen:

- Passend bij het inhoudsbereik van hun portfolio en mogelijke hiaten in de cohort
- Bibliotheek- en gebruikersonderzoek en specifieke titelverzoeken
- Bewezen staat van dienst met betrekking tot tijdige publicatie
- Internationale reikwijdte en -redactie
- Indicatoren van citaties en aantoonbaar gebruik

Op veel van deze punten scoort Basteria zeker niet slecht, en hoewel een zuivere inschatting van Basteria's kansen moeilijk te maken is beschikt het tijdschrift, met een rijke geschiedenis, een redelijk internationaal karakter en een *trackrecord* van tijdige en structurele publicatie, over goede papieren.

6. ADVISERING

Dit advies komt voort uit hierboven besproken overwegingen, waarbij wordt uitgegaan van de in de onderzoeksopdracht omschreven vraag hoe Basteria in de toekomst een internationaal gewaardeerd, voor alle auteurs aantrekkelijk, wetenschappelijk vaktijdschrift kan blijven, dat aantrekkelijk is voor de lezers en dat financieel gezond is. Dat dit een complexe puzzel is wordt duidelijk uit de vele voorgenoemde aspecten die hierbij moeten worden meegenomen.

Centraal in dit advies staat een voorgenomen toekomst van Basteria waarbij het tijdschrift in hybride vorm, dus zowel fysiek als digitaal, wordt aangeboden. Deze stap biedt een aantal duidelijk voordelen boven de huidige manier waarop Basteria wordt uitgegeven, maar houdt tegelijkertijd rekening met de wensen van het huidige ledenbestand. Hoewel de beweging richting digitalisering onvermijdelijk doorgaat, bestaat er onder een belangrijk deel van de leden van de NMV een voorkeur voor fysieke uitgave. Met een hybride vorm wordt rekening gehouden met deze wens, maar wordt tegelijkertijd gebruik gemaakt van de ruimte die digitalisering met zich meebrengt.

Minstens zo belangrijk heeft het vasthouden aan een fysieke uitgave ook belangrijke repercussies voor de groeimogelijkheden van Basteria en de bijkomende redactionele vrijheid. Doordat abonnementskosten nu niet meer dan kostendekkend zijn voor een gemiddelde uitgave van het tijdschrift resulteert het vasthouden aan een fysieke uitgave ofwel in een de facto beperking van de omvang van een oplage, dan wel in een situatie waarbij iedere toename van de omvang tot financiële tekorten leidt. Zoals beschreven loopt Basteria momenteel naar verwachting kopij mis van met name geïnstitutionaliseerde auteurs door het ontbreken van een Impact Factor. Daarnaast is echter ook het bereik van Basteria gering en internationale ontsluiting beperkt. Het overgaan op een (gedeeltelijk) digitale uitgave biedt hiervoor een belangrijke oplossing, daar het tegelijkertijd ruimere vrijheid geeft om van een bepaalde omvang af te wijken als ook de verspreiding en toegankelijkheid van het tijdschrift

vergroot. Hiermee kunnen op termijn zowel een nieuw lezersbestand alsook nieuwe auteurs worden bereikt.

Strikt genomen valt dit advies samen te vatten tot drie actierichtingen: 1) Voorbereiden op een toekomst waarbij een digitale uitgave van Basteria de norm is. 2) Het zetten van stappen richting het verkrijgen van een Impact Factor. 3) Het onderzoeken van een mogelijke samenwerking met een (commerciële) uitgeefpartner. Een aantal van deze stappen kunnen tegelijkertijd worden genomen en voor een aantal is de noodzaak afhankelijk van de resultaten van andere stappen.

DIGITALISERING

Voorop staat de noodzaak tot digitalisering, zowel in opmaak en uitgave als in vindbaarheid. Om mee te komen in de veranderlijke wereld van wetenschappelijk publiceren is online toegankelijkheid onontbeerlijk. De overgang naar een volledig digitale uitgave van een tijdschrift als Basteria is, gezien de geschetste ontwikkelingen in wetenschappelijke uitgeverij, naar alle waarschijnlijkheid op de langere termijn onvermijdelijk. Los van welke keuze uiteindelijk gemaakt zal worden voor de uitgave en exploitatie van Basteria – en zelfs als wordt vastgehouden aan alleen een fysieke uitgave – is het opbouwen van een gedegen digitale en online infrastructuur dan ook van enorm belang om in te kunnen spelen op de huidige en toekomstige ontwikkelingen – ontwikkelingen die zich in toenemende mate uitsluitend digitaal afspelen.

Voor zover voor mij duidelijk is geworden vindt het voorwerk bij de uitgave van Basteria al nagenoeg volledig digitaal plaats en valt met name winst te boeken in de digitale ontsluiting. Het advies luidt dan ook om te investeren in het consolideren en opzetten dan wel verbeteren van de digitale toegankelijkheid van het tijdschrift. Hierbij moet worden gedacht aan het beter vindbaar maken van de Engelstalige webpagina's, maar met name de vindbaarheid van inhoudelijke informatie rondom het tijdschrift zelf. Zo dient het tijdschrift een eigen digitale omgeving te hebben. De wijze waarop Basteria momenteel op natuurtijdschriften.nl wordt gepresenteerd is hiervan een positief voorbeeld. Hierop is alle belangrijke informatie per editie te vinden, het bevat een gedegen zoekfunctie en voorziet bovendien in samenvattingen van alle artikelen. En wanneer wordt gekozen voor een digitaal of hybride abonnementsmodel zal ook moeten worden voorzien in een afgeschermd deel van de website waarop de inhoud van Basteria het eerste jaar na publicatie alleen voor leden toegankelijk is.

Digitalisering is in algemene zin van belang voor de vindbaarheid, zichtbaarheid en verspreiding van het blad, maar zal naar verwachting ook een positief effect hebben op de zichtbaarheid van de NMV zelf. In deze kan ook gewezen worden naar de vereisten die gelden wanneer de stap wordt gezet in de richting de verkrijging van een Impact Factor. Zo is een op zichzelf staande, goed functionerende website voor het tijdschrift één van de voorwaarden die worden gesteld voor opname in de Science Citation Index Extended en daarmee voor het verkrijgen van een Journal Impact Factor.

Zoals besproken zorgt volledige digitalisering van Basteria (in opmaak en distributie) op termijn voor de meest significante besparing, daar dit resulteert in het volledig wegvallen van druk- en verzendkosten. De kosten van opmaak blijft in dit geval wel bestaan, en ook het opzetten en onderhouden van een functionerende digitale infrastructuur brengt kosten met zich mee. Echter na een initiële investering zullen de besparingen ruimschoots opwegen tegen deze kosten. Hiernaast worden met digitale

abonnementen en auteursbijdragen voor *online first* en/of *open access* publicaties inkomsten gegenereerd. Daarnaast bestaat de mogelijkheid, en valt aan te bevelen, om te onderzoeken of dit deel van de uitgave van Basteria (digitale infrastructuur, website, online zichtbaarheid, en eventueel ook de opmaak) kan worden uitbesteedt aan een (commerciële) partij die hier al de nodige capaciteit voor heeft. Hierover meer in deel 3 van dit advies.

Naast een algemene beweging richting verdere digitalisering en het aanbieden van een digitaal abonnement valt het overstappen op een *online first* model aan te bevelen. Dit biedt op de korte termijn ruime flexibiliteit die enerzijds het voor sommige auteurs zeer aantrekkelijke snel publiceren mogelijk maakt en anderzijds de uitgave van een (al dan niet afgeslankte) fysieke versie van Basteria in stand houdt. Hiermee worden tegelijkertijd de belangen van lezer en auteur bediend en blijft Basteria op korte termijn aantrekkelijk voor liefhebbers van een fysieke uitgave. Ook kan dat extra inkomsten voor Basteria genereren, waardoor de abonnementskosten minder hoeven te stijgen. Kanttekening daarbij is wel dat daarbij de beperkingen met betrekking tot de omvang van de fysieke uitgave blijven bestaan.

Het gratis beschikbaar stellen van back-issues via een internationaal bekend platform ligt ook voor de hand om de vindbaarheid en beschikbaarheid van Basteria naar een hoger plan te tillen. Hoewel de publicatie van backissues op natuurtijdschriften.nl een prima platform is voor liefhebbers en geïnteresseerden in Nederland, heeft een dergelijk Nederlandstalig platform voor het bereiken van buitenlandse geïnteresseerden een beperkte toegevoegde waarde. Afhankelijk van de overeenkomst die er bestaat met natuurtijdschriften.nl is de publicatie van oudere edities van Basteria op een meer internationaal platform dan ook van harte aan te bevelen. De voorgenomen ontsluiting via de Biodiversity Heritage Library (BHL) zou deze rol kunnen vervullen, en is een stap die van harte wordt aanbevolen.¹⁹ Ontsluiting via een commercieel platform zoals *Jstor* kan eveneens onderzocht worden, omdat dit extra inkomsten voor de NMV kan opleveren.

Hiernaast valt aan te bevelen om de gratis online verschijning van Basteria – indien voorlopig wordt vastgehouden aan een abonnementsmodel – in ieder geval te verkorten naar 1 jaar. De twee jaar extra ‘wachtijd’ levert de vereniging nauwelijks tot geen extra inkomsten op uit losse verkoop daar het overgrote deel van geïnteresseerden het blad middels hun lidmaatschap ontvangt. Daarnaast zullen onderzoekers doorgaans direct contact opnemen met auteurs ter verkrijging van specifieke artikelen waar zij behoefte aan hebben. Met het oog op een het bevorderen van *cross-references* binnen de termijn waarover een Journal Impact Factor wordt berekend is bovendien wereldwijde zichtbaarheid en toegankelijkheid van Basteria voor onderzoekers van groot belang.

Hierbij kunnen zogenaamde *Digital Object Identifiers* (DOI) ook een rol spelen. DOI-nummers zijn unieke nummers die aan een tijdschriftartikel zijn toegekend. Het doel van de DOI is dat met behulp van dit nummer het artikel waarnaar wordt verwezen altijd en op een standaardwijze online te vinden is. Voordelen zijn vindbaarheid in de toekomst, daar een DOI fungeert als permanent digitaal adres, onafhankelijk van eventuele webadres veranderingen. Het aanvragen hiervan kost momenteel

¹⁹ De BHL is een vrij recent initiatief. Hierdoor is voor de onderzoeker moeilijk in te schatten wat het bereik van deze *repository* is. De grote en toenemende hoeveel aangesloten onderzoeksinstituten, verenigingen en universiteiten op het gebied van de biologie wekken echter een positief beeld.

ongeveer € 1 per artikel (eenmalig), maar vereist ook een jaarlijkse bijdrage van zo'n € 230,-.²⁰ De vraag is of dit voor Basteria de investering waard is. Bovendien vraagt dit ook doorlopende controle op de juistheid van informatie. Om te voorkomen dat dit nodig is, dient de digitale databank (*fulltext*) duurzaam te zijn. Deze stap zal dan ook eerst moeten zijn afgerond. Het onderbrengen van de inhoud van Basteria bij de BHL zou deze duurzaamheid kunnen waarborgen. De BHL is bovendien zelf in overweging om DOIs toe te voegen aan artikelen (vooralsnog alleen boeken en een beperkt aantal tijdschriften) afhankelijk van de duurzaamheid van de afspraken met BHL zou het verkrijgen van DOIs via deze weg, afhankelijk van de bijkomende kosten, het meest voor de hand liggen. Hierbij is echter de vraag of deze DOIs ook al kunnen worden gegenereerd voor nieuw uit te geven artikelen die nog niet op de BHL beschikbaar zijn.

RICHTING IMPACT FACTOR

Naast stappen in de richting van digitalisering is het advies om ook tijdig in te zetten op het verkrijgen van een Impact Factor. Hoewel tijdschriften zonder Impact Factor niet per definitie onder doen voor tijdschriften die er wel een hebben, en ook de praktische waarde van het getal zelf valt te betwisten, leert de praktijk nu eenmaal dat tijdschriften die geen Impact Factor hebben voor geïnstitutionaliseerde auteurs minder aantrekkelijk zijn. Voor een tijdschrift als Basteria is dit zonde omdat voor sommige auteurs dit het enige struikelblok is dat het indienen van een manuscript in de weg staat.

Het verkrijgen van een Impact Factor zal naar verwachting dan ook de toestroom van kopij bevorderen, waarmee een belangrijke vereiste voor een gezond en hooggewaardeerd wetenschappelijk tijdschrift kan worden gewaarborgd. Deze toestroom kan op termijn wel zorgen voor de noodzaak tot enige selectie in het ingezonden materiaal, en daarmee voor meer redactioneel werk. Echter dit valt altijd te prefereren boven een situatie waarin een tijdschrift moeite heeft om voldoende wetenschappelijk hoogwaardige kopij te verzamelen.

Hoewel net als bij het vinden van een mogelijke commerciële partner de uitkomst van pogingen tot opname in de Science Citation Index Extended moeilijk te voorspellen is, valt het aan te bevelen stappen in deze richting te zetten. Met name omdat een daadwerkelijke score minimaal 2 jaar na opname in de index op zich laat wachten. In Bijlage 3 is meer uitgebreide informatie te vinden over de te nemen stappen en verwachtingen ten aanzien van toelating tot de *Science Citation Index Extended* en daarmee voor het verkrijgen van een Impact Factor. Bijkomend voordeel is dat de inhoud van Basteria dan ook vindbaar wordt via deze index.

COMMERCIELE PARTNERS

Zoals gezegd kan met een partnerschap met een commerciële partij veel werk uit handen worden genomen. Voor Basteria en de NMV kan een geschikt partnerschap dan ook zeer aantrekkelijk zijn. De voordelen zijn in het voorgaande aan bod gekomen. Zo is het gemak dat de digitale platforms van de uitgevers bieden gecombineerd met de impact van hun distributienetwerk moeilijk te evenaren, en het

²⁰ <https://www.crossref.org/fees/>

verwerven of ontwikkelen van de (digitale) publicatie- en distributieplatformen vereist in eigen beheer een significante investering.

Er bestaan partnerschappen van verschillende aard, van een overeenkomst met een *online publisher* ter exploitatie van het tijdschrift in een digitale omgeving (zoals nu *Vita Malacologica* bij *Conchbooks*), via (open access) ontsluiting op een digitaal platform zonder verdere opbrengsten, tot een volledig commerciële exploitatie van het tijdschrift door een van de grote uitgevers, zoals hierboven genoemd. Daarnaast valt ook te denken aan partners die een bijdrage kunnen leveren bij het voorstadium van publicatie. Een tijdschrift als *Lindbergia* profiteert bijvoorbeeld van een samenwerking met het *Oikos Editorial Office*, een autonome uitgeverij die de opmaak van het blad voor hun rekening nemen. Door de aanwezige mankracht en expertise alsook de relatief beperkte omvang van het tijdschrift is de investering van een dergelijk instituut minimaal. De besparing voor de redactie van het blad is daarentegen aanzienlijk.

De huidige exploitatie via de website lijkt voor *Basteria* momenteel weinig extra inkomsten te genereren, en zonder het wijde distributienetwerk en de opbrengsten van consortia van de grotere uitgevers lijkt *Basteria* ook in bereik niet veel te profiteren van een dergelijke online exploitatie. Voor deze vorm van online exploitatie zijn dan ook mogelijk betere alternatieven te vinden.

Wanneer wordt gekeken in de richting van een partnerschap liggen partijen zoals bijvoorbeeld *BioOne Complete* (waar ook *Lindbergia* te verkrijgen is, zij het Open Access) of *Pensoft* (waar bijvoorbeeld *Zookeys* wordt uitgebracht) voor de hand,²¹ daar het bereik via dergelijke partijen vele malen groter is dan wanneer ontsluiting slechts verloopt via de website van de vereniging. Bovendien biedt het publiceren bij bijvoorbeeld *BioOne Complete* nog een aantal bijkomende voordelen, zoals het kosteloos omzetten van documenten in XML-format, het standaard digitale format van uitgevers dat de opname van materiaal in indexen en databases vergemakkelijkt en de vindbaarheid vergroot.

Hiernaast bestaat natuurlijk de mogelijkheid om aansluiting te vinden bij de traditionele uitgevers. De 'Grote 4' uitgeefpartners zijn Springer Nature, Elsevier, Wiley-Blackwell en Taylor & Francis. Maar een iets minder grote uitgever als *Brill* (onder andere *Naturalis* heeft haar uitgave bij Brill ondergebracht) ligt als eerste stap meer voor de hand. De korte lijnen met een uitgever in Leiden kunnen bovendien – naast dat het wellicht voor Brill zelf een positieve overweging kan zijn – van toegevoegde waarde zijn boven een internationale uitgever.

Zoals gezegd is het moeilijk te voorspellen in hoeverre uitgevers interesse hebben in het opnemen van *Basteria* in hun portfolio, en wat de exploitatie opbrengsten hierbij zouden kunnen zijn voor de NMV. Het valt echter aan te bevelen om verkennende contacten te initiëren met een aantal uitgevers om hun interesse te peilen. Mochten hier namelijk mogelijkheden bestaan, blijvend binnen de wensen van de NMV, dan kan een dergelijke stap veel overwegingen overbodig maken. Voor het aangaan van deze gesprekken is helderheid over de wensen van de leden en lezers van *Basteria* echter wel noodzakelijk.

²¹ Onder andere *Lindbergia* wordt ook (Open Access) via *BioOne Complete* uitgegeven. Zie Bijlage 5 voor een verkorte weergave van het aanbod van *BioOne Complete*.

HELDERHEID OVER WENSEN LEZERSBESTAND

Een aantal open vragen blijft bestaan waarop de antwoorden wel van belang kunnen zijn voor de vervolgstappen die worden gezet. Deze vragen betreffen met name de mogelijke gevolgen van verschillende scenario's voor het huidige leden- en lezersbestand van Basteria en de NMV.

De aanbeveling is dan ook om bestaande open vragen m.b.t. tot de voorkeuren van het lezersbestand van Basteria nader te onderzoeken. Nadere ondervraging van de leden- en met name het lezersbestand met betrekking tot de behoefte aan een fysieke uitgave bij verschillende kostprijzen kan dus van belang zijn voor verder te nemen stappen. De in de onderzoeksopdracht opgenomen vragen naar de gevolgen van verschillende scenario's voor het aantal leden van de NMV dan wel lezer van Basteria zijn dan ook – buiten de al zichtbare trends, en een algemene inschatting van afname bij prijsverhogingen – moeilijk sluitend te beantwoorden.

De NMV-ledenenquête in 2020 is alleen gehouden onder de Nederlandstalige leden. Het onderzoeken van voorkeuren bij het buitenlandse lezersbestand verdient hierbij bijzondere aandacht daar over de voorkeur van deze groep voor een al dan niet fysieke uitgave op basis van de bijgevoegde enquête geen helderheid te geven is. De relatief grote groep internationale abonnees (zo'n 40%) zou kunnen duiden op populariteit van de fysieke uitgave van Basteria, maar kan ook een indicatie zijn van de slechte (online) toegankelijkheid van de artikelen in Basteria. Hoeveel van deze lezers zouden bijvoorbeeld via een onderzoeksinstituut digitale toegang tot Basteria hebben wanneer dit digitaal door een uitgever wordt geëxploiteerd. Op dergelijke vragen kon in het beperkte tijdsbestek van onderhavig onderzoek helaas geen sluitend antwoord worden gegeven.

7. SLOTOPMERKINGEN

Geen van de genoemde scenario's is zonder zijn eigen specifieke consequenties, die bovendien toekomstige vraagstukken zullen opwerpen en nieuwe besluiten noodzakelijk maken. Het staat vast dat doorgaan op de huidige weg, met de vergrijzing van het ledenbestand, hoogstwaarschijnlijk de hoofdvraag van deze onderzoeksopdracht slechts tijdelijk vooruit zal schuiven. Het is dus van belang spoedig stappen in nieuwe richtingen te gaan zetten.

Ook deze stappen zijn echter niet zonder te verwachten gevolgen. Zoals genoemd kan het bijvoorbeeld verkrijgen van een Impact Factor op termijn de toestroom van kopij substantieel doen toenemen, wat nieuwe vragen oproept over de eisen die aan bijdragen worden gesteld met toenemend redactioneel werk en strengere selectie als gevolg. Daarbij kan een situatie ontstaan dat niet-professionele leden van de NMV meer moeite zullen ondervinden om aan een verhoogde kwaliteitseis te voldoen. Dit kan op termijn een punt worden waarop de aard van Basteria, met name in relatie tot de NMV zelf, heroverwogen moet worden.

Bij dit onderzoek zijn zoveel mogelijk belangen meegewogen. Er blijven echter ongetwijfeld blinde vlekken bestaan. Deels door bovengenoemde open vragen die nog opgehelderd kunnen worden, en deels door het buitenstaanders-perspectief van de onderzoeker.

Naast de meer gestructureerde adviezen in dit rapport zijn in de gesprekken met contactpersonen meerdere mogelijk verbeterpunten naar voren gekomen die niet direct passen in de vragen zoals hier aan bod zijn gekomen. Hieronder vallen bijvoorbeeld het toevoegen van een ondertitel aan *Basteria* (zoals *Basteria: Dutch Journal for Malacology*) ter bevordering van de internationale zichtbaarheid en herkenbaarheid van het tijdschrift. Of de mogelijke redactionele keuze voor het tijdschrift waarbij het zich meer en meer geografisch toespitst op Nederland en directe omgeving, om zodanig een duidelijke niche te vervullen in de Malacologische literatuur.

Dergelijke voorstellen zouden belangrijke overwegingen kunnen zijn, maar liggen als zodanig buiten het bereik van dit advies. Ook de overwegingen die bestaan ten opzichte van het voortbestaan van het tijdschrift *Vita Malacologica* en eventuele samenvoeging met *Basteria* hebben uiteraard een impact op de keuzes die met betrekking tot *Basteria* voorliggen. Echter de vragen hieromtrent zaten als zodanig niet in deze onderzoeksopdracht, en zijn daarmee ook niet in dit rapport opgenomen.

De onderzoeker hoopt ondanks deze kanttekening met onderhavig onderzoek een zinnige bijdrage te leveren aan een weloverwogen besluit van het bestuur en leden van de NMV met betrekking tot het toekomstbestendig maken van *Basteria*.

8. BIJLAGEN

Bijlage 1 – Fact Sheet Plan S

Bijlage 2 – Discussie-notitie van de *Basteria*-redactie voor het bestuur d.d.18 aug 2019

Bijlage 3 – Het verkrijgen van een Impact Factor

Bijlage 4 – Selectiecriteria Web of Science

Bijlage 5 – Fact Sheet BioOne Complete

BIJLAGE 1 – FACT SHEET PLAN S

In september 2018 is Plan S gelanceerd door *cOAlitie S*, een samenwerking van 27 wetenschapsfinanciers om de transitie naar open access te versnellen. In Nederland is NWO (inclusief ZonMW) lid van cOAlition S. Plan S vereist dat alle publicaties die voortkomen uit onderzoek dat wordt gefinancierd door aangesloten onderzoeksfinanciers open access beschikbaar worden gesteld, zonder embargo.

Het doel van cOAlition S is om de transitie naar open access te stimuleren door verschillende onderzoeksfinanciers bij elkaar te brengen. De publicatievoorwaarden voor onderzoekers worden zoveel mogelijk op elkaar afgestemd, met open access als publicatiestandaard. Met ingang van 2021 moeten alle wetenschappelijke publicaties over de resultaten van onderzoek gefinancierd door publieke of private subsidies van nationale, regionale en internationale onderzoeksraden en financieringsinstanties, gepubliceerd worden in Open Access Journals, op Open Access Platforms, of direct beschikbaar gemaakt via Open Access Repositories zonder embargo.

NWO kent al vanaf 2015 het beleid dat publicaties voortkomend uit haar financiering open access beschikbaar moeten zijn. NWO heeft in juli 2020 bekend gemaakt hoe zij invulling geeft aan de nieuwe eisen van Plan S. Die zijn vervat in het 'Implementatieplan Plan S', welke per januari 2021 een integraal onderdeel worden van de subsidieregeling van NWO. Ook wordt verwacht dat de Europese Commissie (H2020 en opvolger Horizon Europe) en de European Research Council (ERC) in hun richtlijnen zullen afstemmen op Plan S.

Voor Nederlandse onderzoekers wordt open access dus de standaard voor alle publicaties die voortkomen uit projecten gehonoreerd door NWO vanaf 2021. Voor publicaties die voortvloeien uit calls die vanaf 1 januari 2021 worden geopend, moeten deze direct (zonder embargo) en met een open copyright (CC BY)²² licentie open access beschikbaar zijn.

Dit kan via een van de volgende routes:

- Publicatie in een open access tijdschrift of platform geregistreerd in de [Directory of Open Access Journals](#) (DOAJ).²³
- Publicatie in een abonnementstijdschrift en gelijktijdige archivering van tenminste de auteursversie in een geregistreerde *open access repository*.

²² CC staat voor Creative Commons, een non-profit organisatie, die het open delen van creatief en wetenschappelijk werk wil vergemakkelijken. Verschillende Creative Commons licenties geven een eenvoudige en gestandaardiseerde manier om anderen toestemming te geven om werk te delen en gebruiken.

²³ Voor indexering van Basteria in de DOAJ bestaan specifieke voorwaarden met betrekking tot onder anderen publicatie frequentie (minimaal 5 artikelen per jaar), een gedegen redactioneel proces en peer-review, maar bovenal moet de volledige tekst van alle inhoud zonder vertraging gratis en open toegankelijk zijn, zonder embargo periode en wordt niet geaccepteerd dat gebruikers zich moeten registreren om inhoud te lezen. Een vergoeding voor de gedrukte versie van een tijdschrift is wel toegestaan.

- Publicatie in een tijdschrift onder een *transformative agreement* van de VSNU/UKB of een *transformatief* tijdschrift.²⁴

Van belang voor Basteria zijn met name de eerste twee mogelijke scenario's, daar voor het tijdschrift een abonnement constructie gehandhaafd kan worden of kan worden gekozen voor volledig en directe Open Access publicatie.

²⁴ Transformatieve overeenkomsten zijn die contracten die worden gesloten tussen instellingen (bibliotheken, nationale en regionale consortia) en uitgevers die in het overgangsproces zitten van publiceren op basis van abonnement naar open access.

BIJLAGE 2 – DISCUSSIE-NOTITIE VAN DE BASTERIA-REDACTIE VOOR HET BESTUUR D.D.18 AUG 2019

Beste Anthonie,

Zoals beloofd hebben we een paar gedachten op een rijtje gezet n.a.v. de mail van het bestuur.

Kijkend naar de situatie bij zusterverenigingen in Europa zijn ons vrijwel geen voorbeelden bekend van wetenschappelijke peer reviewed malacologische tijdschriften die primair digitaal geproduceerd worden. Ons is dit alleen bekend van het Amerikaanse "The Festivus": primair als pdf met de optie om een geprint exemplaar te ontvangen: "Annual dues are payable to the San Diego Shell Club Membership: Domestic/Foreign \$20 (receive e-mail copy of The Festivus); Domestic \$35 (receive The Festivus by mail), Foreign/outside the continental United States \$65 (receive a copy of The Festivus by mail). Single copies of each regular issue are \$10.00 plus postage.". Het is een blad van een inmiddels zeer wisselend wetenschappelijk niveau waarin ook advertenties staan. In het laatste nummer ter waarde van zo'n 5.000 dollar, afgaande op de prijzen in het colofon vermeld. Op jaarbasis omgerekend zo'n 20.000 dollar (!). Reden waarom de prijzen voor gedrukte exx relatief laag zijn.

Naast de digitale geheel in kleur geproduceerde Festivus, heeft ook Gloria Maris advertenties. Binnen dat blad wordt overigens ook verenigingsnieuws gepubliceerd. Ook Conchylia heeft advertenties, maar de inhoud van deze twee tijdschriften is -veel meer- tropisch marien met vooral heel veel nieuwe soorten, en het "peer-review" gehalte van Gloria Maris laat zeker veel te wensen over, en is ook wat dat betreft anders dan Basteria (of VM). De advertenties zijn dan ook vooral van handelaren in tropisch marien. Dit is waarschijnlijk een keuze van die tijdschriften en maakt dat de doelgroep (= lezerspubliek) anders is dan bij de NMV.

Het is duidelijk dat een inventarisatie van wetenschappelijke malacologische tijdschriften die primair digitaal verschijnen en de consequenties qua financiën, logistiek, mogelijke advertentie opname, e.d. minimaal noodzakelijk is voor nadere duiding.

Een tweetal peer-reviewed tijdschriften zijn bij grote uitgevers ondergebracht: het Engelse "Journal of Molluscan Studies" (Oxford Academic) en het Australasiatische "Molluscan Research" (Taylor & Francis). Deze uitgevers redigeren het hele proces, en hebben voor elk tijdschrift een eigen website. De pdf's van de artikelen zijn NIET open access: je moet betalen.

Tijdschriften waarvan de artikelen gratis te downloaden zijn direct na publikatie betreffen Ruthenica en Folia Malacologica; je kunt je abonneren op de papieren versies van het tijdschrift (Russische respectievelijk Poolse Malacologische Vereniging). Idem voor The Bulletin of Far East Malacological Society. Tijdschriften (maar niet peer reviewed!) die alleen digitaal verschijnen zijn Folia Conchyliologica (een privaat initiatief van Cedric Audibert – het is geen verenigingsblad!), MalaCo (bijna ter ziele),

Malacologica Bohemoslovaca (stelt weinig voor), Tentacle (nieuwsbrief van de Unitas Malacologica), en destijds Hawaiian Shell News (ter ziele gegaan enige jaren nadat het digitaal ging).

Duidelijk is, het proces van digitale informatie schrijdt voort en is onomkeerbaar. Ook in de vereniging doen we daaraan mee. Eenvoudige, korte en actuele informatie zoals de Nieuwsbrief van de NMV, de NMV Facebook groep en de website lenen zich hier prima voor. Basteria komt met enkele jaren vertraging digitaal op internet (Natuurtijdschriften.NL), er zijn geen papieren overdrukken meer maar er is een gratis pdf voor de auteur(s) dat gratis verspreid kan worden, en door de auteur na 1 jaar op bijvoorbeeld ResearchGate geplaatst kan worden. De inhoudsopgave van Basteria kan geraadpleegd worden op de NMV website (in tegenstelling tot bijvoorbeeld Journal of Conchology en Iberus!)

Een inventarisatie binnen de vereniging (destijds gehouden door wij menen Sylvia) leverde op, dat de leden behoefte hebben aan een gedrukt exemplaar van onze tijdschriften, niet aan een pdf. Veel abonnees van Basteria hechten aan een gedrukte versie (VM laten we buiten beschouwing gezien onze verplichtingen aan de uitgever, ConchBooks), alleen al gezien de lengte en aard van de informatie.

Stel dat je een digitaal abonnement hebt en een gedrukt (POD, printing on demand) exemplaar bestelt en stel dat je uit gaat van het afgelopen nummer (92 pagina's) dan kom je ongeveer op de volgende kosten: <https://www.pumbo.nl/kosten/boek-maken/printen-in-kleine-oplage/paperback/A5-tot-A4/135-grs-machine-coated/aantal-paginas?z=z16&k=k76#result-kosten>. Pumbo is een belangrijke aanbieder. Hieruit blijkt: de kosten voor 1 Basteria exemplaar is circa € 21. Dit maal twee + verzending is ongeveer € 50-55 op jaarbasis voor Nederland. Het huidige Basteria abonnement is voor NL € 35 per jaar (2020). Een forse stijging dus. Daar staat tegenover dat een digitaal abonnement veel goedkoper kan zijn. Maar dwing je zo je abonnees niet richting digitale uitgave? Is dit wat we willen? Wordt het hele idee van abonnee hierdoor niet veel te vrijblijvend? Wat heeft het voor gevolgen voor buitenlandse leden en musea die graag een gedrukte versie wensen? Wat is relevanter voor een vereniging: het aantal leden/abonnees of de mate van digitale verspreiding?

Volgens ons valt het met de door de overheid gestelde beleidskaders aan Basteria wel mee en kunnen we redelijk onafhankelijk opereren. Dat het bestuur "daarom" voorstelt om te werken op basis van budgetfinanciering begrijpen we daarom niet. Ook de restrictie t.a.v. het aantal pagina's per jaargang gekoppeld aan het aantal lidmaatschappen verwondert en bevreemdt ons. We weten als geen ander hoe lastig het is om tijdens het proces op een x aantal pagina's uit te komen – bij VM wellicht nog sterker dan bij Basteria. Ook klinkt ons dit wel heel commercieel in de oren. Natuurlijk moet er ook bij de NMV een verdienmodel zijn waarbij we tenminste quitte spelen (wat overigens met de contributieverhoging van volgend jaar het geval is) maar willen we als vereniging echt deze kant op? Of om het wat concreter te maken: hoeveel pagina's kun je produceren om een NL-abonnementsprijs van 35 euro niet te overschrijden en wel een POD versie aan leden te kunnen aanbieden?

Dit is – heel globaal – het antwoord: <https://www.pumbo.nl/kosten/boek-maken/printen-in-kleine-oplage/paperback/A5-tot-A4/135-grs-machine-coated/aantal-paginas?z=z16&k=k16&s=0#result-kosten> Ofwel 32 pagina's per nummer (de helft in kleur) x 2 nummers. Je zit dan op 30 euro en bij verzending via Pumbo – mogelijk – op zo'n 35 euro per jaar. Zo'n concessie wil natuurlijk geen van

ons. Zou het ergens anders veel goedkoper en technisch even goed kunnen? Mogelijk, maar we betwijfelen het. Willen we opname van advertenties? Hmmm.... En gaat dit lukken ten opzichte van een populair Amerikaans tijdschrift als The Festivus? Het lijkt ons niet: Spirula is er destijds mee gestopt omdat er helemaal geen animo voor was.

Als we inkomsten zouden willen genereren voor Basteria, zouden we voor een hybride model kunnen kiezen. Dat wil zeggen, de huidige opzet met abonnees en open access na 1 jaar geheel behouden maar ook de optie bieden om korte (< 5 pagina's) artikelen voor 400 euro (willekeurig bedrag) direct open access toe te laten en langere artikelen voor 800 euro (wederom willekeurig bedrag). Vooral wetenschappers die voor weinig kosten iets taxonomisch snel openbaar toegankelijk willen maken zouden hier van kunnen profiteren. Wij vermoeden dat dit niet massaal zal gaan gebeuren (Basteria staat voorlopig nog niet op de SCI) maar stel dat je er na een paar jaar een vaste inkomensbron van 1000 euro of meer per jaar aan overhoudt, dan tikt dat wel degelijk aan. Tegelijkertijd ontstaat er meer interactie tussen citizen scientists en professionele wetenschappers en Basteria wordt flexibeler / aantrekkelijker voor auteurs.

Tenslotte: er is eens gezocht naar een tijdschrift waarin we een kort taxonomisch artikel (bijv. een soort die als synoniem werd beschouwd opwaarderen naar een aparte soort) in konden publiceren dat (1) open access is, (2) van goede kwaliteit is, (3) niet hoeft te wachten tot het tijdschrift verschijnt, en (4) waarvan de auteursbijdrage beperkt is (bijv. 200 euro). Zo'n tijdschrift konden we niet vinden. Basteria zou dat kunnen doen. Dit model vraagt wel een aantal dingen:

- een (relatief) snel proces door redactie en reviewers (dat kunnen wij)
 - deze artikelen gaan ook in de drukgang van Basteria mee (omdat abonnees anders Basteria-artikelen niet op papier ontvangen). Dit houdt dan in dat we de paginering van Basteria zeer goed in de gaten moeten houden.
 - we moeten deze optie onder de aandacht brengen bij malacologen (wereldwijd)
- Het is te overwegen.

Veel zaken dus dat denkwerk / onderzoek / reflectie van het bestuur vergt. We vinden het trouwens een goede zaak van het bestuur om over Basteria na te denken en de redactie te benaderen. De tijd verandert snel en het is van belang dat we in beweging blijven en de koers goed in de gaten houden.

Ruud, Gijs & Jan Johan

18 augustus 2019

BIJLAGE 3. HET VERKRIJGEN VAN EEN IMPACT FACTOR

De Impact Factor van een tijdschrift wordt elk jaar berekend door Thomson Scientific voor de tijdschriften die het indexeert, en worden gepubliceerd in [Journal Citation Reports](#).²⁵ Een IF kan worden verkregen door Basteria in te dienen voor beoordeling door Thomson Reuters. Het is niet vanzelfsprekendheid om geselecteerd te worden voor opname. Elk jaar beoordeelt de redactie van Thomson Reuters meer dan 2.000 tijdschriften en slechts ongeveer 10-12% daarvan wordt geaccepteerd. Daarom is het van groot belang om afwijzing te vermijden, dit kan ertoe leiden dat de volgende 2 tot 3 jaar niet opnieuw kan worden gesolliciteerd. Wanneer een tijdschrift is geaccepteerd voor dekking in een van de citatie-indexen,²⁶ ontvangt het zijn eerste impactfactor meestal pas drie jaar later, dus ondanks de kans op afwijzing is ook tijdige indiening van belang.

INDEXERINGSVEREISTEN VOOR WoS CORE COLLECTION

Voordat een tijdschrift zich aanmeldt voor toevoeging aan de WoS Core Collection, is het belangrijk om ervoor te zorgen dat het aan alle selectiecriteria voldoet. De eerste selectie van WoS Core Collections is gebaseerd op een set van criteria die zijn ontworpen om het publicatieproces en de inhoud van het tijdschrift te beoordelen. Alle tijdschriften, ongeacht de discipline, worden beoordeeld op basis van dezelfde 24 kwaliteitscriteria, waaronder:

- Basisinformatie over publicaties (bijv. Tijdschrifttitel, tijdschriftuitgever, ISSN, contactgegevens)
- Titels van artikelen en samenvattingen van artikelen in het Engels (WoS vereist Engelstalige bibliografische informatie voor indexering)
- Aanwezigheid van een *peer review*-beleid
- Tijdigheid en/of publicatievolume
- Wetenschappelijke kwaliteit en relevantie van inhoud
- Website functionaliteit
- Informatie over de redactieraad, inclusief details over de samenstelling en aansluiting
- Auteur informatie inclusief auteur distributie en affiliatie details

Tijdschriften die aan alle 24 kwaliteitscriteria voldoen, worden opgenomen in de *Emerging Sources Citation Index* (ESCI). Geaccepteerde tijdschriften worden vervolgens ook beoordeeld op vier impactcriteria – WoS Core Collection heeft dus in totaal 28 evaluatiecriteria. De vier impactcriteria zijn ontworpen om te selecteren voor de meest impactvolle tijdschriften in een bepaald onderzoeksgebied, waarbij citatieactiviteit als primaire indicator wordt gebruikt. Citatie-analyse wordt uitgevoerd op

²⁵ Er bestaan een aantal alternatieven voor Thomson Reuters' Impact Factor zoals de CiteScore van Elsevier, welke is gebaseerd op de SCOPUS index. Echter, de Impact Factor van TR is echter ouder en beter erkend.

²⁶ De Emerging Sources Citation Index™ (ESCI) of Science Citation Index Expanded™ (SCIE) liggen voor Basteria voor de hand.

tijdschriftniveau, auteursniveau en redactie-niveau. In dit stadium wordt een vergelijkende citatieanalyse per categorie uitgevoerd. Tijdschriften die voldoen aan alle 28 selectiecriteria van WoS Core Collection worden toegevoegd aan de vlaggenschipindexen van WoS Core Collection op basis van behandelde vakgebieden: Science Citation Index Expanded, Social Sciences Citation Index en/of de Arts & Humanities Citation Index. De volledige lijst met selectiecriteria is te vinden in bijlage 4 en op de [WoS Core Collection Editorial Selection Process](#) pagina.

Hoewel WoS Core Collection dezelfde indexcriteria hanteert voor alle tijdschriften, heeft WoS vak redacteurs die elke aanvraag beoordelen in de context van de discipline van het tijdschrift. Deze redacteurs zijn op de hoogte van de manier waarop publicatie- en citatiegedrag in de praktijk varieert in verschillende vakgebieden. Met die verschillen wordt rekening gehouden. Eenmaal toegevoegd aan WoS, is de tijdschriftevaluatie voor WoS Core Collection een doorlopend proces. Tijdschriften die niet worden toegevoegd aan een van de vlaggenschipdatabases van WoS Core Collection tijdens hun initiële beoordeling, zullen daarom regelmatig opnieuw worden beoordeeld voor opname en worden toegevoegd aan geschikte vlaggenschipcollecties wanneer ze alsnog voldoen aan de vier impactcriteria. Als een tijdschrift op enig moment niet meer voldoet aan de inclusiecriteria voor een van de WoS Core Collection-databases waaraan ze zijn toegevoegd, worden ze verwijderd.

Van belang om op te merken is nog dat er is geen verschil in indexcriteria of kansen voor Open Access tijdschriften, alleen de kwaliteit en impact van de inhoud zelf wordt in aanmerking genomen, niet het bedrijfsmodel. Tot slot is WoS een index voor abonnementen is, en daarmee niet vrij toegankelijk en bruikbaar voor niet-geïstitutionaliseerde onderzoekers. Dus om het bereik en de impact van onderzoek zo breed mogelijk uit te breiden, ligt het voor Open Access tijdschriften voor de hand om opgenomen te worden in andere, vrij beschikbare wetenschappelijke databases en indexen. Zo kunnen bijvoorbeeld alle tijdschriften, mits zij voldoen aan de Open Access vereisten, zich aanmelden voor opname in de Directory of Open Access Journals (DOAJ).

WAT TE VERWACHTEN TIJDENS HET EVALUATIEPROCES

Zodra Basteria voldoet aan de gestelde criteria, kan het aanmeldingsproces worden gestart. De WoS Core Collection-applicatie is [hier](#) te vinden. Aanmelders moeten de vereisten voor het indienen van elektronische tijdschriften op die pagina nogmaals goed doornemen om er zeker van te zijn dat ze geen van de meer specifieke toepassingscriteria hebben gemist (bijv. 'Bibliografische informatie in Roman Script') en vervolgens bevestigen dat ze voldoen en doorgaan naar het aanvraagformulier.

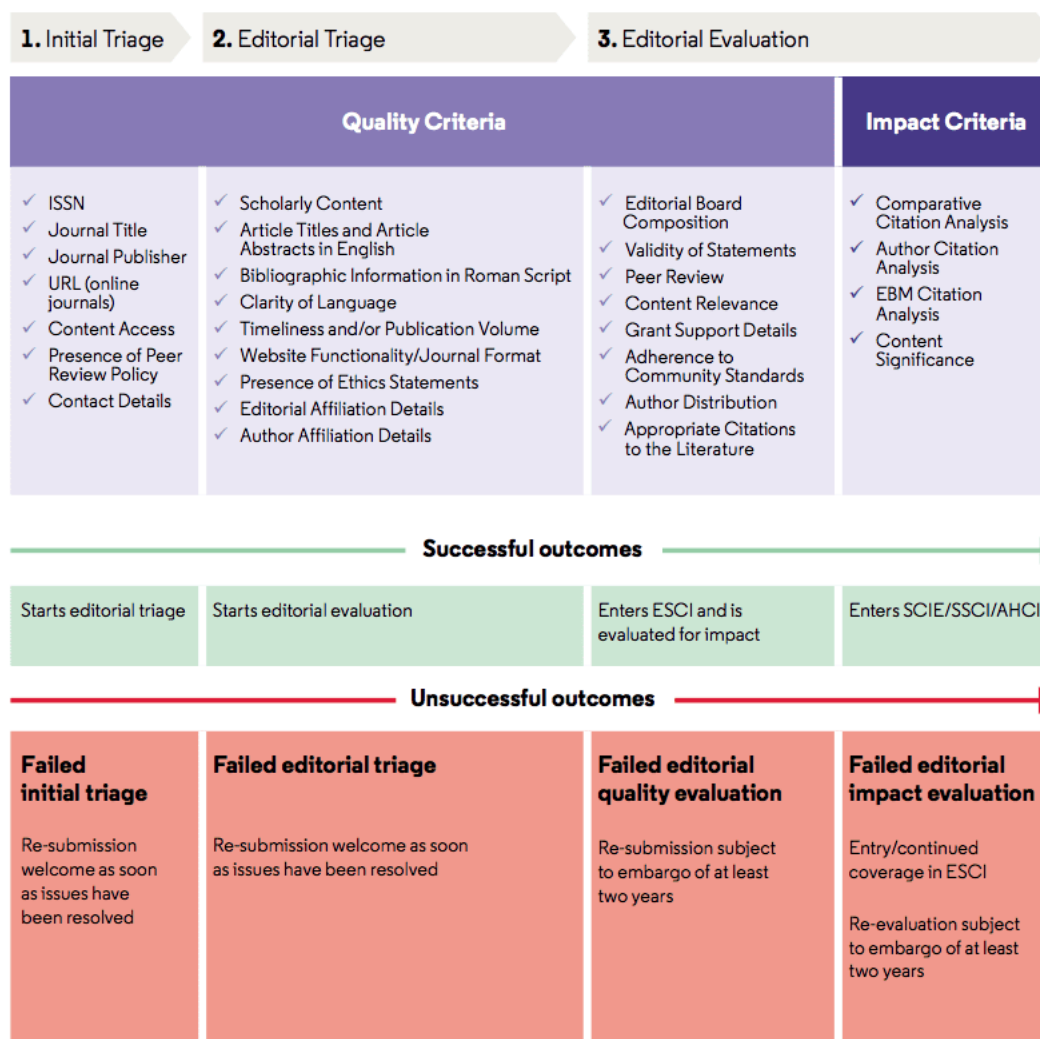
Zodra het aanvraagformulier is ingediend, begint WoS aan het driedelige evaluatieproces, dat bestaat uit:

- Initiële triage: om te beoordelen of het tijdschrift zich houdt aan de *best practices* voor publicaties (bijv. Heeft ISSN, is peer-reviewed)
- Redactionele triage: om de kwaliteit van de publicatie en de naleving van de bibliografische vereisten te controleren
- Redactionele evaluatie: om redactionele normen te herzien - deze fase omvat ook een beoordeling voor de vier impactcriteria

Zo nodig wordt tijdens het evaluatieproces met uitgevers gecommuniceerd om ervoor te zorgen dat ze alle benodigde informatie beschikbaar en compleet is.

Over de kansen op succes valt moeilijk een voorspelling te doen. Echter, kijkend naar vergelijkbare tijdschriften als *Basteria* valt op dat deze niet altijd volledig aan de door WoS gestelde criteria voldoen. Zo is het tijdschrift *Malacologica* opgenomen in de SCIE, maar wordt het slechts op onregelmatige momenten uitgegeven. Opname is dus onzeker, maar *Basteria* is zeker niet kansloos.

BIJLAGE 4 – SELECTIECRITERIA WEB OF SCIENCE

BIJLAGE 5 – FACT SHEET BIOONE COMPLETE

Publisher Benefits

BioOne offers nonprofit societies, associations, institutions, and other independent publishing organizations the opportunity to enhance their online presence, increase global distribution, and earn a competitive annual royalty through its full-text aggregation, BioOne Complete. Since its launch in 2001, BioOne Complete has established itself as the premier destination for independent publishing in the biological, ecological, and environmental sciences. Lauded for both its high-quality content and unique business model, BioOne has returned over \$45M back to participating publishers since launch, all while keeping costs to libraries at 90% less than the commercial average.

Global Distribution and Impact

- Publication on a platform that draws over 15 million visitors each year.
- Access to a global network of 4,000 libraries – 1,500 subscribed and 2,500 accessing for free in the developing world.
- Integration with all major web and library search engines, including Google Scholar, enhancing your content's discoverability.
- A dedicated sales team working to maintain existing sales partnerships and broker new deals in emerging territories.
- Inclusion in a well-respected, curated cohort of independent bioscience titles, 81% of which have an Impact Factor, enhancing your journal's prestige.
- Opportunities to collaborate with other publishers, librarians, vendors, and members of the scholarly community in order to help transform the scholarly communications process and marketplace.

Sophisticated Online Presence

- All content is converted to XML free of charge, and presented in PDF and HTML.
- The BioOne Complete site is enabled for mobile access, with all content fully optimized for on-the-go usage.
- The option to adopt an article-by-article workflow, publishing articles online prior to issue finalization.
- Enhanced DOI reference linking and citation tracking through CrossRef.
- Integration with Altmetrics, ORCID, RightsLink, and more to enhance user experience.
- The ability to make single articles (or full volumes) open access.
- Comprehensive content archiving through Portico and LOCKSS.
- Optional free society member access to your publications.
- Access to self-administration features, including usage reports.

Financial Sustainability

- Active publishers earn an annual royalty (revenue + surplus share) that averages \$30K per title per year. Individual results vary based on content usage and amount of content contributed.
- Zero expense: All benefits are provided at absolutely no cost to subscribed participants. XML conversion alone represents a savings of thousands of dollars per title.
- Publishers can also enroll in optional ancillary revenue services for pay-per-view sales and Copyright Clearance Center rights and licensing management.
- Publishers can post an unlimited number of open positions to the BioOne Career Center at no cost.
- Ease of participation: Publishers need only supply article PDFs to BioOne, and we'll do the rest. Most of our publishers don't have a professional team, just a volunteer editor, so we aim to make submission as simple as possible.
- BioOne's non-exclusive license allows you the flexibility to pursue other opportunities, set your own author policies, and retain an independent editorial and business office.

Publisher Inquiries | Alexandra@BioOne.org or 202-296-1605 ex 06